

národní
úložiště
šedé
literatury

Metodika archivního zpracování osobních fondů literární povahy s přihlédnutím k jejich následnému badatelskému využití

Boháčová, Veronika; Kuthanová, Michaela; Lábusová, Dorota; Pavlíček, Tomáš; Šebestová, Helena

2020

Dostupný z <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-432002>

Dílo je chráněno podle autorského zákona č. 121/2000 Sb.

Tento dokument byl stažen z Národního úložiště šedé literatury (NUŠL).

Datum stažení: 26.04.2024

Další dokumenty můžete najít prostřednictvím vyhledávacího rozhraní nusl.cz .

**METODIKA ARCHIVNÍHO ZPRACOVÁNÍ
OSOBNÍCH FONDŮ LITERÁRNÍ POVAHY
S PŘIHLÉDNUTÍM K JEJICH NÁSLEDNÉMU
BADATELSKÉMU VYUŽITÍ**

PAMÁTNÍK NÁRODNÍHO PÍSEMNICTVÍ

PRAHA 2019

Metodika je jedním z výstupů vědecko-výzkumného projektu *Od pramene k edici. Zpřístupnění archivních fondů české literatury a jejich využití v ediční praxi* (DG16P02H033), řešeného v letech 2016–2020.

Obsah

Obsah	3
1. Úvod	5
1.1 Okruh působnosti a implementace metodiky	5
1.2 Důvod vytvoření metodiky	5
1.3 Vazba na Základní pravidla, případně jiné standardy a metodiky	6
1.4 Struktura metodiky	6
1.5 Základní pojmy	6
2. Tvorba archivního souboru	9
2.1 Typy archivních souborů v LA PNP	9
2.2 Vymezení archivního souboru	9
3. Specifika osobních fondů literární povahy a historie jejich třídění a zpracování v LA PNP	10
3.1 Vývoj pojmu osobní fond	10
3.2 Historie sbírek Literárního archivu	11
3.3 Vývoj pořádání a zpracování osobních fondů v LA PNP	12
3.4 Dosavadní metodické pokyny pro zpracování archivních fondů v LA PNP	13
4. Akviziční řízení	13
4.1 Výběr archiválií mimo skartační řízení	13
4.2 Postup akvizice	14
5. Evidence archiválií v I. stupni	14
6. Evidence archiválií v II. stupni s ohledem na specifika osobních fondů literární povahy	15
6.1 Pravidla třídění archiválií	16
6.1.1 Třídění do sérií	16
6.1.2 Odchytky od třídícího schématu	16
6.1.3 Fyzické uložení archiválií	16
6.2 Vzorové schéma pro pořádání osobních fondů	17
6.2.1 Doklady	17
6.2.2 Korespondence	17
6.2.3 Rukopisy	18
6.2.4 Tisky	19
6.2.5 Výstřižky	20
6.2.6 Fotografické archiválie	20
6.2.7 Audio/video materiály	21
6.2.8 Digitální nosiče	21
6.2.9 Varia	21
6.2.10 Dokumentace	22
6.3. Pravidla popisu archiválií v inventárním seznamu	22
6.3.1 Obsah	22
6.3.2 Počet kusů a listů	22
6.3.3 Přírůstkové číslo	23
6.3.4 Datace vzniku	23
6.3.5 Evidenční jednotka	23
6.3.6 Referenční označení	24

6.3.7 Ukládací číslo	24
6.3.8 Pořadové číslo	24
6.4 Vytváření přístupových bodů a rejstříků	24
6.4.1 Přístupové body	24
6.4.2 Pravidla tvorby rejstříků	24
6.5 Popis původce	25
6.5.1 Archivní autoritní záznamy.....	25
6.5.2 Význam popisu původce	25
6.5.3 Používání záznamů o původcích v archivních pomůckách	25
6.5.4 Prvky popisu původce	26
6.6 Ukončení zpracování	26
7. Proces digitalizace osobních fondů literární povahy.....	26
7.1 Výběr fondů k digitalizaci	27
7.2 Příprava fondů k digitalizaci	27
7.2.1 Revize vybraného fondu.....	27
7.2.2 Praktická doporučení k průběhu digitalizace	28
7.3 Zásady digitalizování osobních fondů literární povahy v LA PNP	29
7.3.1 Obecné zásady digitalizace.....	29
7.3.2 Zásady digitalizování archiválií podle jednotlivých sérií.....	29
7.4 Technické parametry digitalizace a evidence digitalizátů.....	31
7.5 Kontrola digitalizovaných archiválií.....	31
7.6 Zpřístupnění digitalizovaných archiválií	31
8. Literatura.....	31
9. Přílohy	33
9.1 Protokol o zpracování fondu	34
9.2 Pořádací schéma osobního fondu	36
9.3 Inventář osobního fondu	40
9.4 Ukázka z Inventárního seznamu ke skenování fondu	65
9.5 Příklad Protokolu ke skenování fondu	67

1. Úvod

1.1 Okruh působnosti a implementace metodiky

Předkládaná metodika se zabývá archivními fondy, které dokumentují literární a kulturní život v českých zemích, a s ohledem na aktuálně platné standardy formuluje obecné zásady pro jejich zpracování s přihlédnutím k praxi v Literárním archivu Památníku národního písemnictví (dále LA PNP). Specifičnost těchto fondů spočívá v jejich různorodosti, která souvisí s charakterem původců, jimiž jsou převážně soukromoprávní osoby bez povinnosti spisové služby. Rozmanitost ve skladbě, struktuře i způsobu vzniku osobních fondů neumožňuje stanovení jediného závazného způsobu uspořádání. Z tohoto důvodu je žádoucí, aby zpracovatel v průběhu pořádání vycházel především z povahy konkrétního celku tak, aby způsob zpracování zachoval maximum informací o logice vnitřních vazeb dochovaných materiálů. Předkládaná metodika přináší osvědčené pořádací schéma vhodné pro archivní soubory typu osobní fond (patřící v evidenci Národního archivního dědictví do tematické skupiny 110200) a uvádí příklady třídění i popisu jednotlivých skupin dokumentů s jejich případnými modifikacemi. Dané schéma je prakticky použitelné v průběhu zpracování tohoto typu archivních souborů, současně však umožňuje zachování individuálních specifik každého celku.

Schéma třídění uvedené v této metodice bude možné použít při zpracování fondů v archivní elektronické databázi ELZA, případně při využití jiného softwaru splňujícího požadavky *Základních pravidel pro zpracování archiválií* (2. doplněné a opravené vydání, M. Wanner a kol., Praha 2015), což významně usnadní, urychlí a sjednotí zpracování archivních souborů tohoto typu. Na předkládanou metodiku zpracování bude navazovat podrobný manuál pro popis archivních souborů ve zpracovatelské databázi, jehož příprava již byla v Literárním archivu zahájena.

Zásady pro zpracování archivních souborů typu osobní fond budou v LA PNP uplatňovány od roku 2020 pro nově vzniklé archivní pomůcky. Uživatelé metodiky budou kromě LA PNP především literární muzea, domy spisovatelů, regionální muzea a další sbírkové instituce, které shromažďují materiál vztahující se k významným osobnostem české literatury, ale také další archivy, které ve svých sbírkách uchovávají fondy obdobného charakteru. Metodika bude dalším adresátům zprostředkována pomocí webových stránek grantového projektu v sekci Výstupy na webové adrese <http://naki01.pamatniknarodnihopisemnictvi.cz> a rovněž prostřednictvím Metodického centra pro knižní kulturu a literární muzea, zřízeného při PNP v roce 2014.

1.2 Důvod vytvoření metodiky

V současné době je v evidenci Národního archivního dědictví (dále NAD) České republiky zapsáno 12 988 osobních fondů, z nichž 3 665 je částečně zpracováno a 6 315 je dosud zcela nezpracováno. Často se jedná o písemné materiály spojené s životem a dílem významných představitelů české kultury, vědy a veřejného života, kteří měli formativní vliv na vývoj společnosti a mnohdy zásadním způsobem ovlivnili směr a podobu formování české národní identity.

V LA PNP tvoří v současné době osobní fondy 91 % z celkem 2 355 archivních fondů, tedy převážnou většinu sbírky. Jejich zpracování se řídí *Pokyny pro zpracování archivního materiálu v Literárním archivu PNP* (1. vydání, Praha 2013), které byly koncipovány v souladu se *Základními pravidly pro zpracování archiválií*, ale nebyly novelizovány podle jejich doplněného a opraveného vydání z roku 2015.

Potřeba nového metodického pokynu vyvstala také z důvodu systematické digitalizace fondů, zahájené

v LA PNP v roce 2016 především v souvislosti s řešením grantového projektu *Od pramene k edici*,¹ která bude výhledově pokračovat i po dokončení projektu. Metodika tedy vychází vstříc situaci, v níž se dnes nachází většina archivních institucí, a nově zohledňuje také vlastní digitalizační proces a související problematiku: kritéria výběru fondů k digitalizaci, základní instrukce týkající se přípravy podkladů předcházející digitalizaci konkrétního celku, zásady výběru archiválií určených ke skenování v rámci jednoho fondu a doporučení týkající se kontrol digitalizovaného materiálu.

Cílem předkládané metodiky je tedy podrobit stávající *Pokyny pro zpracování archivního materiálu v Literárním archivu PNP* kritické analýze, inovovat platné části tak, aby odpovídaly upravenému vydání *Základních pravidel* z roku 2015, doplnit je o nové postupy (např. tvorba rejstříků podle *Základních pravidel pro zpracování archiválií*) a především rozšířit celý postup zpracování o dosud chybějící část – přípravu archiválií k digitalizaci.

1.3 Vazba na Základní pravidla, případně jiné standardy a metodiky

Při tvorbě metodiky zpracování archivních souborů typu osobní fond autoři vycházeli ze základních dokumentů kodifikujících pravidla archivní praxe: ze *zákona č. 499/2004 Sb. o archivnictví a spisové službě* v platném znění, ze *Základních pravidel pro zpracování archiválií*. 2. doplněné a opravené vydání, M. Wanner a kol., Praha 2015 (dále jen ZP) a z metodického návodu AS/1-1955/00 z května 2000 týkajícího se pořádání osobních fondů.

1.4 Struktura metodiky

Struktura metodiky rámcově sleduje komplexní proces shromažďování, zpracování a zpřístupňování materiálů ve sbírkové instituci včetně jejich přípravy k edičnímu využití. Její části popisují a blíže specifikují dílčí postupy, tvořící jednotlivé na sebe navazující etapy tohoto procesu.

1.5 Základní pojmy

archiválie

Dokument (písemný či trojrozměrný předmět), který byl vzhledem k době vzniku, obsahu, původu, vnějším znakům a trvalé hodnotě dané politickým, hospodářským, právním, historickým, kulturním, vědeckým nebo informačním významem vybrán archivem ve veřejném zájmu k trvalému uchování a byl vzat do evidence archiválií.

archivní sbírka

Typ archivního souboru obsahující archiválie shromážděné činností nebo sběratelským úsilím osoby či instituce.

archivní pomůcky

Základními archivními pomůckami jsou manipulační seznam prvního a druhého typu, inventář, dílčí inventář a katalog. Archiválie vedené v manipulačním seznamu prvního a druhého typu, popřípadě v dříve vyhotoveném prozatímním inventárním seznamu, se považují za zpracované neinventarizované archiválie. Archiválie vedené v dílčím inventáři, inventáři nebo katalogu se považují za inventarizované archiválie. V LA PNP dříve vznikaly soupisy fondů, dnes se v naprosté většině případů vytvářejí inventáře, případně dílčí inventáře, odpovídající požadavkům ZP, a předpokládá se, že v budoucnu bude více fondů zpracováno formou manipulačního seznamu.

¹ Jedním z hlavních výstupů vědecko-výzkumného projektu *Od pramene k edici. Zpřístupnění archivních fondů české literatury a jejich využití v ediční praxi* (DG16P02H033), řešeného v letech 2016–2020, je předkládaná metodika.

Všechny archivní pomůcky k jednomu archivnímu souboru tvoří v elektronické podobě jeden kompaktní celek. Manipulační seznam, inventář (dílčí inventář), katalog nebo části těchto pomůcek tak mohou být dle potřeby průběžně doplňovány (například z důvodu delimitace, přírůstku apod.) a prohlubovány (například z důvodu ochrany archiválií, digitalizace apod.). Nová jednotka popisu se do archivní pomůcky vkládá na místo, kam logicky náleží.

archivní soubor

Archivní soubor je základním prvkem v archivnictví, který je definován legislativně a vymezuje se i fyzicky, případně jasnou evidenční vazbou u odděleně uložených, zejména elektronických archiválií. Archivní soubory jsou dvojího typu: archivní fondy nebo archivní sbírky. Každá archiválie nebo skupina archiválií musí být součástí jednoho archivního fondu nebo jedné archivní sbírky, v jejímž rámci se také zpracovává a zpřístupňuje. Každý archivní soubor je strukturován pomocí úrovní popisu, tj. sérií, složek a jednotlivostí. Součástí vymezení archivního souboru je i stanovení jeho názvu a časového rozsahu, které se řídí příslušnou archivní metodikou.

inventář a dílčí inventář

Inventář je základní archivní pomůcka, která se vytváří k archivnímu souboru. Dílčí inventář je možné vytvořit k uzavřené části archivního souboru (může jít například o dílčí inventář k redakčnímu archivu za určité období). V inventáři a v dílčím inventáři se archiválie popisují v rámci inventárního seznamu, a to pomocí sérií, nižších sérií, složek, podsložek a jednotlivostí podle příslušného pořadacího schématu.

Složky jsou členěny podle evidenčních jednotek. Maximální rozsah jednotky popisu je jeden karton nebo jiná jednotka odpovídající tomuto rozsahu (např. kartotéční zásuvka, krabice, fascikl, obálka). Pokud je rozsah archiválií v této složce větší, složka se rozepíše v podsložkách.

V inventáři je závazná hloubka popisu na úrovni složka, v některých případech jednotlivost (podrobně viz kapitola 6.3).

jednotlivost

Jednotka popisu, která popisuje archiválie evidované prostřednictvím evidenčních, resp. dílčích evidenčních jednotek. Ve fondech LA se nacházejí zejména rukopisy, fotografie na papírové podložce, fotografické desky, listové filmy, svitkové filmy, mikrofilmy, fotoalba, tisky po roce 1800, pohlednice, plakáty, grafické listy, kresby, kartotéky a mapy. Jednotlivosti se v případě potřeby dále dělí na části jednotlivosti.

Jednotlivosti, resp. částí jednotlivosti jsou rovněž archiválie nebo jejich části na nejnižší úrovni v rámci složek a podsložek (např. protokol ve spisu, fotografie ve spisu nebo jedna sekce mapy). Jednotlivosti jsou tedy takovými jednotkami popisu, jejichž další fyzické dělení na části by vedlo k narušení jejich integrity. Např. jednotlivý dopis, dopisnice, osobní doklad, diplom, soudní nebo notářský dokument, výstřižek z periodického tisku, účet, separátní otisk článku, petice, projev, přednáška, pozvánka, program akce, novoročenka, jízdenka, vstupenka, navštívenka, katalog výstavy, divadelní hra, kalendář, adresář, taneční pořádek, rukopisy článků, referáty, záložky do knih aj.

katalog

Základní archivní pomůcka, která se vytváří výjimečně, zpravidla u speciálních typů archiválií (např. u pečetí, vedut), jež si zaslouží zvláštní pozornost. Požadovaný rozsah jednotky popisu pro tento typ pomůcky je konkrétní archiválie nebo její část (tj. na úrovni složka a jednotlivost; jednotlivosti nelze sloučit do složek). Popis jedné konkrétní archiválie tvoří katalogový záznam.

manipulační seznam

Základní archivní pomůcka ke zpracovaným neinventarizovaným archiváliím. Má prozatímní charakter a slouží do doby vytvoření jiného typu archivní pomůcky, například inventáře.

Rozlišujeme:

- a) manipulační seznam prvního typu – vytváří se k jednomu přírůstku nebo jeho části na základě soupisu předaných dokumentů popisujících přírůstek;
- b) manipulační seznam druhého typu – vytváří se k jednomu archivnímu souboru nebo jeho části, sestavuje se na základě akvizičního seznamu nebo na základě změn, které nastaly s archiváliemi v archivu. Nahrazuje manipulační seznam prvního typu, pokud k tomu dojde, vyřadí se stará pomůcka z evidence NAD.

Manipulační seznam se vytváří podle potřeby archivu vyhovět poptávce badatelů a možnosti takový seznam vytvořit na základě soupisu předaných dokumentů.

Manipulační seznam má přesně danou strukturu:

- a) titulní list s údaji stejnými jako u inventáře a typem manipulačního seznamu;
- b) úvod zahrnující identifikační údaje původce a předávající osoby nejméně v rozsahu jméno, popř. jména, příjmení, datum a místo narození a úmrtí, jde-li o fyzickou osobu, dále údaje o výběru archiválií, nakládání s nimi po převzetí do archivu, číslo a datum vnější změny, údaje o fyzickém stavu a ošetření archiválií, záznam o vytvoření pomůcky v rozsahu jméno, popřípadě jména, a příjmení zpracovatele a datum zpracování; datum a místo narození a úmrtí se uvádí, pouze pokud jsou zpracovateli seznamu známy;
- c) jednotky popisu, kdy hloubka popisu je omezena nejméně na úrovni nejnižší prozatímní série, kterou tvoří hierarchicky nejnižší spisový znak nebo nejnižší prvek umělého schématu třídění. Pokud je rozsah archiválií v této sérii větší než jeden karton, jeden dataset (datový balíček) nebo jiná jednotka odpovídající tomuto rozsahu, série se rozepíše ve složkách. Složky se vytvoří samostatně pro každý druh evidenční jednotky nebo dílčí evidenční jednotky, jednotlivost se popíše v případě, že tvoří jediný obsah série. Pokud je rozsah archiválií v této složce větší než jeden karton, jeden dataset (datový balíček) nebo jiná jednotka odpovídající tomuto rozsahu, složka se rozepíše v podsložkách. V případě kartotéky se provede rozepsání na části jednotlivosti (například jednotlivé kartotéční zásuvky). Každá nejnižší prozatímní série obsahuje alespoň pořadové číslo (průběžné číslo v rámci manipulačního seznamu), ukládací číslo, obsahový popis, včetně dílčích evidenčních jednotek a dataci;
- d) tiráž s údaji uváděnými u inventáře s výjimkou počtu popisných jednotek a s výčtem a počtem dílčích evidenčních jednotek.

Pro manipulační seznam nejsou povinné na rozdíl od inventáře následující prvky popisu: životopis původce, podrobný a souhrnný popis vztahů (postačí stručný záznam odpovídající momentálnímu poznání), narativní popis dějin původce a tematický popis archivního souboru.

osobní archivní fond

Viz kapitola 3.1.

původce archivního souboru

Původcem se podle mezinárodního standardu pro archivní autoritní záznamy korporací, osob a rodů ISAAR(CPF)² rozumí „*entita (korporace, rod nebo osoba), která vytvořila, shromáždila nebo spravovala dokumenty při provádění svých osobních nebo korporátních (úředních) aktivit.*“ – V zákoně o archivnictví

² *International Standard Archival Authority Record For Corporate Bodies, Persons and Families* vypracoval Výbor pro popisné standardy mezinárodní archivní rady (ICA/DDS, Committee of Descriptive Standards of the International Council on Archives) v letech 1993–1995 a byl nově revidován v letech 2000–2004.

a spisové službě č. 499/2004 Sb. je za původce považován „každý, z jehož činnosti dokument vznikl; za dokument vzniklý z činnosti původce se považuje rovněž dokument, který byl původci doručen nebo jinak předán.“ Pojem původce lze použít i v případě takové činnosti, jako je například tvorba sbírek.

Obecně může v roli původce vystupovat: **rod, fyzická osoba, korporace, dočasná korporace-událost** (skupina osob vystupujících pod jedním názvem, jejíž doba trvání je předem časově omezena, např. akce, konference, sjezd apod.).

série

Jednotka popisu, která vyjadřuje souvislosti mezi skupinami archiválií v rámci archivního souboru. Série jsou zpravidla tvořeny buď na základě původní spisové manipulace, nebo na základě umělého pořádacího schématu, věcné souvislosti (materiály vztahující se k jednomu tématu či kauze), formální nebo obsahové příbuznosti. V případě, že vnitřní uspořádání celku vyžaduje další členění, vytváří se v rámci jednotlivých sérií ještě **série nižších úrovní**, nejnižší série obsahuje složky a jednotlivosti.

složka

Jednotka popisu, která popisuje archiválie evidované prostřednictvím evidenční jednotky karton, fascikl, digitální archivní jednotka (například spisy a typové spisy, korespondence, účty), dříve dataset, a soubory jednotlivostí (např. soubor fotografií). Pokud jsou věcně související archiválie uloženy ve více evidenčních jednotkách (karton, fascikl, dataset) nebo pokud je třeba vyjádřit souvislosti mezi částmi jedné složky, vytváří se **podslůžky**.

víceúrovňový popis

Archivní soubor se popisuje podle logických celků od celku nejvyššího (archivní fond nebo sbírka) přes podřízené celky nižší (série a nižší série, složky a podslůžky) až k jednotlivým archiváliím nebo jejich částem (jednotlivosti a části jednotlivostí). Těmto rovinám popisu, jejichž pomocí je archivní soubor strukturován, se říká **úrovně**. Archiválie (popř. jejich části) nebo skupiny archiválií pojímané jako celek, které jsou popsány v archivní pomůcce jedním zápisem, se nazývají **jednotkami popisu**.

2. Tvorba archivního souboru

2.1 Typy archivních souborů v LA PNP

V archivní sbírce Literárního archivu se nacházejí následující typy archivních souborů:

- a) osobní fondy;
- b) nakladatelské a redakční fondy;
- c) fondy kulturních institucí, spolků, společností apod.;
- d) sbírky vzniklé
 - sběratelskou činností soukromých osob (Lešehradeum, Karáskova galerie),
 - vlastní sběratelskou činností archivu (fotoarchiv, výstřižkový archiv, sbírka map a atlasů, sbírka úmrtních oznámení aj.);
- e) varia, tj. soubor jednotlivin, které nelze zařadit do žádného z existujících fondů a jejichž rozsah není takový, aby byly vyčleněny jako samostatný fond.

2.2 Vymezení archivního souboru

Vymezení archivního souboru znamená jeho věcné, časové a fyzické ohraničení a systémové zařazení mezi ostatní soubory NAD. K ověřování vymezení archivního fondu, případně k jeho korekci dochází vždy při zařazování dodatků a přírůstků.

Archivní soubor se vymezuje na základě:

- a) **provenienčního** principu u archivních fondů, kdy rozhodujícím hlediskem pro vymezení je konkrétní původce (korporace, fyzická osoba nebo rod); vazbu mezi ním a archiváliemi (fondem) nazýváme proveniencí;
- b) **pertinenčního** principu u archivních sbírek a v minulosti vzniklých archivních fondů (např. archivní manipulace), které obsahují jednotliviny nebo jejich skupiny různé provenience vzájemně propojené umělým pořádacím schématem nebo typem archiválií, popřípadě kombinací obou těchto přístupů.

Před vymezením archivního souboru je třeba vzít v úvahu charakter archiválií, které jsou předmětem vymezení, tj. zda se jedná o fond, nebo sbírku a jakého typu, od čehož se následně odvíjí i výběr pořádacího schématu. Archivní fond tvoří zpravidla archiválie jednoho původce (korporace, osoba, dočasná korporace-událost), v některých případech může však obsahovat i archiválie původců dalších (rod apod.). U archivní sbírky není rozhodující, zda původcem či iniciátorem sbírky byl archiv, korporace nebo soukromá osoba, podstatné je, že sbírka nevzniká z činnosti původce (při výkonu jeho činnosti). Rozhodný význam pro vymezení archivního fondu má vznik a zánik původce, resp. datum narození a úmrtí původce. Vymezení archivního souboru je velmi důležitým úkonem z hlediska jeho vypovídací hodnoty, přestože dnes již neslouží k definování původce. Tuto funkci plní evidence původců (viz kapitola 6.5).

3. Specifika osobních fondů literární povahy a historie jejich třídění a zpracování v LA PNP

3.1 Vývoj pojmu osobní fond

V současné archivní praxi je za osobní fond považován typ archivního souboru, který vznikl činností fyzické osoby a obsahuje dokumenty související s jejím životem, dílem nebo s výsledky její činnosti. Užívání pojmu a ustálení jeho obsahu však prošlo vlastním vývojem, který odpovídal proměnám archivní praxe.

Původně se od 19. století tradičně užíval termín **písemná pozůstalost**. Vedoucí Literárního archivu A. Boháč na počátku 70. let 20. století charakterizuje písemnou pozůstalost jako „*soubor písemností a jiných podobných dokumentů, organicky vzniklý z činnosti veřejně, kulturně, vědecky nebo umělecky činné osobnosti a nacházející se v okamžiku zůstavitelova úmrtí v jeho osobním vlastnictví nebo (v některých případech) zůstavitelem ještě za jeho života zčásti nebo vcelku záměrně postoupený do správy jiné osoby nebo instituce.*“³ Důraz kladl především na odlišení písemné pozůstalosti a sbírky – v případě, že materiály byly do archivu předány po smrti původce jiným subjektem, byl soubor těchto materiálů klasifikován jako sbírka (např. písemnosti Boženy Němcové).

V *Pokynech pro zpracování archivního materiálu v literárním archivu Památníku národního písemnictví*, které vznikaly na přelomu 70. a 80. let 20. století, se již objevují oba pojmy – **osobní fond i písemná pozůstalost** – současně. Za osobní fond byl považován „*soubor písemností organicky vzniklých z činnosti ještě žijící osobnosti a za jejího života ukládaný do literárního archivu*“, kdežto jako písemná pozůstalost se označoval „*soubor písemností a jiných podobných dokumentů, organicky vzniklý z činnosti veřejně, kulturně, vědecky nebo umělecky činné osobnosti a převzatý literárním archivem až po smrti této osobnosti, tj. zůstavitele.*“ Hlavním rozlišovacím znakem mezi oběma pojmy byla skutečnost, zda původce fondu stále žije, nebo již zemřel.

V 80. letech došlo v dobovém archivním diskurzu ke změně, jejímž odrazem je i článek *K problematice osobních archivních fondů* R. Edererové a V. Podaného z roku 1984,⁴ v němž se již objevuje pouze označení

³ Boháč, Antonín: Písemné pozůstalosti v archivech. *Archivní časopis*, roč. 24, 1973, č. 4, s. 190.

⁴ Edererová, Radka – Podaný, Václav: K problematice osobních archivních fondů. In: *Sborník archivních prací*, roč. 34, 1984, č. 2, s. 316.

osobní fond, který je vymezen jako „soubor písemných, fotografických, filmových, obrazových i jiných dokumentů, který organicky vznikl v průběhu a v souvislosti s životem a činností jednotlivé fyzické osoby (případně i členů její rodiny), dokumentuje hlavní směry jejího života, činnosti a zájmu a má samostatnou vědeckou hodnotu.“

V souvislosti s uspořádáním osobních fondů různých členů jedné rodiny zmiňuje M. Svatoš v textu *Zásady uspořádání soupisů fondů Literárního archivu Památníku národního písemnictví* z první poloviny 90. let i tzv. **rodinný fond**, „jehož původcem je několik osob jedné rodiny, mezi nimiž vládou bezprostřední příbuzenské vztahy ve vzestupné či sestupné linii“, s tím, že do názvu fondu se volí jméno toho člena rodiny, k němuž se vztahuje nejvíc materiálů nebo od něhož byl fond získán. Za sbírku pak autor považuje archivní soubor, „který je konglomerátem písemností většinou bez vnitřní souvislosti nebo bez jednotného provenienčního principu, vzniklým sběratelským úsilím jednotlivce, k němuž se nijak nepojí.“⁵

V dnešní archivní a sbírkové praxi se užívá termín **archivní osobní fond** (zkráceně osobní fond), který je použit také v ZP. Metodický návod týkající se pořádání osobních fondů AS/1-1955/00 z roku 2000 uvádí, že „osobní fond vzniká až po převzetí dokumentů do archivu a po jejich evidenci v Jednotném archivním fondu,“ tj. dnešním NAD, což znamená, že pokud byl fond zaevidován, neměl by se nadále nazývat pozůstalostí. Stále je však možné se setkat i s označením **pozůstalost**, ale i jinými termíny jako **rodinný archiv**.

3.2 Historie sbírek Literárního archivu

Budování sbírek Literárního archivu Památníku národního písemnictví započalo před více než 200 lety a je spjata se založením Národního muzea v Praze roku 1818. Od 60. let 19. století byly sbírky budoucího literárního archivu nazývány sbírkou literárních pozůstalostí a korespondencí a spravovány v rámci oddělení rukopisů knihovny Národního muzea a spolu s ní byly v roce 1891 přemístěny do nové reprezentativní budovy muzea na Václavském náměstí.

Na počátku 20. století se správa knihovny obrátila na literární a vědecké instituce a spolky s žádostí, aby schraňovaly archiválie a předávaly je do správy muzea. K stávajícím fondům, z nichž většinu tvořily dokumenty vztahující se k osobám, které byly důležité pro vývoj české literatury nebo jež stály na počátku české vědy či se zasloužily o založení Národního muzea, začaly přibývat fondy korporační, zahrnující písemnosti vlasteneckých společností, uměleckých sdružení, nakladatelství apod.

Zásadní posun v katalogizaci sbírek nastal v letech 1915–1923, kdy oddělení spravoval Václav Řezníček, který utřídil a zkatalogizoval takřka všechny tehdejší sbírkový materiál. Teprve počátkem 20. let se pak Literární archiv začal koncepčně profilovat jako samostatná sbírka archivních rukopisů a dokumentů. Po smrti V. Řezníčka byl správou rukopisných sbírek pověřen Josef Volf, za jehož působení (1923–1928) bylo pododdělení knihovny shromažďující archivní materiály přejmenováno na literární archiv Knihovny Národního muzea (1924). V roce 1928 se stal správcem tohoto oddělení již od roku 1924 zde působící Miloslav Novotný, jenž byl po svém jmenování ředitelem knihovny v roce 1945 vystřídán zkušeným archivářem Františkem Bařhou, který pak archiv v letech 1948–1962 úspěšně vedl.

Dosavadní umístění archiválií bylo již dlouho nevyhovující, proto byl literární archiv v roce 1953 přemístěn do areálu Strahovského kláštera, kde již v té době sídlil Památník národního písemnictví. V roce 1962 se archiv vyčlenil z muzejní knihovny jako samostatné oddělení a součástí jeho fondů se staly také rukopisy a korespondence, které dosud patřily do rukopisného oddělení muzejní knihovny, a v roce 1964 se archiv stal součástí Památníku národního písemnictví. Památník v té době disponoval dokumentačním oddělením, v němž byly shromažďovány materiály pro vznikající literárněhistorickou expozici a

⁵ Svatoš, Martin: *Zásady uspořádání soupisů fondů Literárního archivu Památníku národního písemnictví*. In: *Literární archiv*, roč. 26, 1993–1996, sv. 1, s. 12.

dokumenty k založení a činnosti samotného muzea, zároveň však také přijímal dary do zamýšleného samostatného literárního archivu této instituce. Po připojení Literárního archivu Národního muzea došlo ke sloučení sbírek obou institucí a vedoucím archivu se stal Jaromír Loužil.

3.3 Vývoj pořádání a zpracování osobních fondů v LA PNP

Zpočátku nebyly archivní literární sbírky systematicky katalogizovány. K prvním pokusům o formulování pravidel pořádání a evidence došlo až na počátku 20. století pod vedením **Václava Řezníčka**. Podle těchto zásad byly písemnosti od roku 1916 členěny do tří evidenčních skupin:

I. **korespondenci**, získanou samostatně (nebo vyčleněnou z osobních pozůstalostí,⁶ přičemž byl pominut provenienční princip) a řazenou abecedně podle příjmení pisatelů;

II. **osobní pozůstalosti**, tedy sbírky „zbylých písemností: rukopisů, konceptů, dopisů, psaní, listin, dokumentů atd., pocházejících a týkajících se téže osoby“;⁷

III. tzv. **písemné památky**, tj. jednotlivé rukopisy, osobní dokumenty či jiné písemnosti osob, jejichž samostatný fond muzeum nevlastnilo.

K dalšímu posunu ve formulování a zpřesnění zásad archivního zpracování, především katalogizace, došlo v období 1945–1962 pod vedením **Františka Bařhy**. Byla stanovena pravidla vytváření a uchovávání sbírek, která byla postavena na důsledném dodržování **provenienčního principu**, což v praxi znamenalo, že sbírka dříve vyčleněná korespondence byla znovu začleněna do jednotlivých pozůstalostí. Vzniklo rovněž základní **třídící schéma**, sjednocující členění materiálů fondů v průběhu archivního zpracování do kategorií, respektující převážně diplomatický aspekt klasifikace materiálu, které je v upravené a rozšířené podobě používáno při zpracování osobních fondů dodnes: doklady, korespondence, rukopisy, tisky, fotografie a dokumentace, přičemž důraz byl položen na první tři kategorie, zbylé byly popsány velmi obecně. V této době začal Literární archiv zpřístupňovat badatelům zpracované fondy pomocí tištěných inventářů.

Za vedení **Jaromíra Loužila** (1962–1973) bylo dokončeno zpracování všech fondů v I. stupni evidence. Pravidla archivního zpracování J. Loužil zformuloval v *Pokynech pro zpracování sbírek v literárním archivu Národního muzea v Praze* (Literární archiv Národního muzea v Praze, Praha 1962). Tyto *Pokyny* reagovaly na potřebu specifikovat požadavky Směrnice pro správu sbírek v muzeích a galeriích (Ministerstva školství a kultury z roku 1960) s ohledem na zvláštnosti literárně-archivního materiálu a zároveň kodifikovaly v praxi užívaná pravidla pro evidování archiválií v I. i II. stupni. Byly zjednodušeny především dva do té doby samostatné procesy – vytváření katalogizačních záznamů a záznamů majetkoprávních. Pořizování těchto záznamů bylo napříště spojeno a vyřešeno jediným pracovním úkonem, což bylo umožněno vytvořením nových, trojdílných katalogizačních lístků. Zároveň byla na rozdíl od státních archivů, v nichž byl základní evidenční jednotkou fascikl, stanovena pro literární archiv za základ evidence ve II. stupni **jednotlivá písemnost**. Pokyny zachovávaly členění materiálu podle původního spisového plánu: osobní a rodinné doklady, korespondence (osobní přijatá a odeslaná), rukopisy (poezie, próza, drama, vědecké rkp. aj.), pracovní materiály a ostatní dokumentace (výstřižky, drobné tisky, separáty, fotografie aj.).

Ve druhé polovině 70. let došlo k dalšímu výraznému zpřesnění archivní práce na základě *Pokynů pro zpracování archivního materiálu v literárním archivu Památníku národního písemnictví* (Literární archiv Památníku národního písemnictví, Praha s. d.), které sestavily dlouholeté odborné pracovnice archivu **Marie Krulichová** a **Milena Vinařová**. Tato publikace byla jednoznačně zaměřena na zpracování osobních fondů. Obsahovala podrobný popis třídění archivního materiálu včetně kritérií, podle nichž měly být

⁶ Na praxi vyčleňování, jež odporovala původně formulovaným zásadám, upozorňoval M. Novotný. (Více viz Novotný Miloslav: *Archiv české literatury. Časopis českých knihovníků*, roč. 18, 1939, s. 66–74.)

⁷ Řezníček, Václav: *Korespondence, literární pozůstalosti a památky v Bibliotece Musea Království českého. Knihy a knihovny: revue věnovaná knihovnictví, knihopisu a knihomilství*. 1920, s. 16.

archiválie začleňovány do jednotlivých skupin. Třídící schéma bylo dále upřesněno a doplněno o podskupiny, čímž získalo podobu, která se v hlavních bodech užívá dodnes.

Také vytváření záznamů a popis archiválií podle jednotlivých skupin byl podrobně vyložen a dokumentován na mnoha názorných příkladech vyplněných katalogizačních lístků. *Pokyny* především zachovaly a dále rozvinuly **princip zpracování jednotlivostí** jako základ evidence písemností v Literárním archivu s tím, že byla stanovena pravidla pro vytváření konvolutů jednotlivostí. Podobně jako dříve korespondence měly být z fondů vyjímány fotografie, které nebyly výsledkem umělecké činnosti zůstavitele, a předávány k dalšímu zpracování do fotoarchivu, stejně tak výstřižky bez vztahu k zůstaviteli do výstřižkového archivu.

Podle těchto *Pokynů* se v Literárním archivu PNP zpracovávaly až na některé dílčí úpravy⁸ osobní fondy ještě na počátku 21. století, kdy byla postupně zaváděna elektronická evidence archiválií ve specializované databázi **Janus Archiv**.

Po vydání *Základních pravidel pro zpracování archiválií* (kolektiv autorů pod vedením Michala Wannera, vydal Odbor archivní správy a spisové služby MV ČR, Praha 2013) se objevila potřeba adaptovat metodiku zpracování v Literárním archivu na nová pravidla a zároveň přizpůsobit požadavky nových pravidel potřebám specifického archivního materiálu – především osobních fondů literární povahy. V roce 2013 proto vznikly *Pokyny pro zpracování archivního materiálu v Literárním archivu PNP*, které aktualizovaly a podstatně rozšířily dosavadní pravidla zpracování osobních fondů v LA PNP.

3.4 Dosavadní metodické pokyny pro zpracování archivních fondů v LA PNP

Loužil Jaromír: *Pokyny pro zpracování sbírek v literárním archivu Národního muzea v Praze*. Literární archiv Národního muzea v Praze, Praha 1962.

Krulichová Marie – Vinařová Milena: *Pokyny pro zpracování archivního materiálu v literárním archivu Památníku národního písemnictví*. Literární archiv Památník národního písemnictví, Praha s. d.

Kuthanová Michaela – Lábusová Dorota – Macurová Naděžda – Šebestová Helena – Vaníčková Hana: *Pokyny pro zpracování archivního materiálu v Literárním archivu PNP*. Literární archiv Památník národního písemnictví, Praha 2013.

4. Akviziční řízení

Struktura archivních souborů každé archivní instituce je dána typem archivu (celostátní, oblastní nebo specializovaný) a liší se podle funkce a postavení konkrétního archivu v rámci archivního systému České republiky. Literární archiv PNP při výběru archiválií postupuje podle zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě. Z jeho zaměření na dokumentaci kulturního, především literárního vývoje na našem území a z jeho akreditace jako **specializovaného archivu** však vyplývá řada specifíků, které se promítají i do výběru archiválií a tvorby archivní sbírky.

4.1 Výběr archiválií mimo skartační řízení

Archivní zákon rozlišuje výběr archiválií ve skartačním řízení a výběr archiválií mimo skartační řízení. Vzhledem k tomu, že původci nebo vlastníci dokumentů, které tematicky odpovídají činnosti Literárního archivu, nejsou povinni vykonávat spisovou službu, převládá zde mimoskartační výběr archiválií.

⁸ Úpravy se týkaly především vyjímání materiálu z fondů a jejich ukládání ve specializovaných sbírkách, tedy fotoarchivu, výstřižkovém archivu, sbírce úmrtních oznámení, sbírce vizitek apod., které představovalo vždy pouze přechodný úzus.

Tento výběr provádí archiv z dokumentů na základě **nabídky** původce, vlastníka či držitele dokumentu (v případě budoucích osobních fondů se jedná v naprosté většině o soukromoprávní původce), **z iniciativy archivu** nebo **z moci úřední** (u původce, který je v likvidaci, v konkurzním řízení nebo zanikl bez právního nástupce, u dokumentů nabídnutých ČR nebo jinému zřizovateli veřejného archivu a u dokumentů nalezených).

Pověřený odborný pracovník archivu (zpravidla pracovník akvizice) provádí **odbornou archivní prohlídku** dokumentů, při níž posuzuje jednak, zda dokumenty odpovídají kritériím stanoveným zákonem k prohlášení za archiválie a zda mají trvalou hodnotu, jednak zda odpovídají zásadám tvorby sbírky Literárního archivu a akvizičnímu plánu archivu.

Kritéria výběru archiválií do sbírky LA PNP lze shrnout do třech základních skupin:

1. význam dokumentů z hlediska vývoje literatury a knižní kultury v českých zemích včetně dokladů vážících se k životu, dílu a odkazu významných osobností české literatury a knižní kultury;
2. návaznost na archiválie tvořící sbírku Literárního archivu (tematické rozšíření, doplnění a kompleťace již existujících archivních souborů; dokumentace vztahů mezi původci aj.);
3. relevance dokumentů z hlediska současného stavu bádání, tj. zda materiály podstatným způsobem rozšiřují či dokumentují stávající poznatky o literárním a kulturním vývoji.

4.2 Postup akvizice

Po předchozích jednáních je zahájeno vlastní akviziční řízení, jehož předmětem jsou vybrané materiály a které provádějí pracovníci akvizičního oddělení.

Na základě mimoskartačního výběru a odborného posouzení archiválií je vytvořen akviziční seznam dokumentů popisující budoucí přírůstek. Akviziční seznam je součástí návrhu na získání nového přírůstku, který je předložen k projednání Poradnímu orgánu ředitele pro sbírkotvornou činnost LA PNP. O přijetí přírůstku do sbírky rozhoduje ředitel PNP na základě doporučení poradního orgánu.

Literární archiv PNP získává převážnou většinu archiválií formou **darů**, **koupě** nebo mnohem méně **delimitací** z jiných sbírkových institucí. V případě rozhodnutí o přijetí přírůstku je s vlastníkem dokumentů uzavřen smluvní vztah – darovací či kupní smlouva, v případě delimitace je nezbytné zajištění *Rozhodnutí o převedení archiválie do péče jiného archivu*, které vydává Odbor archivní správy a spisové služby MV ČR.

Z důvodu dodržení zákonných ustanovení a předpisů týkajících se majetkoprávní evidence archiválií je vždy naprosto nezbytné jednoznačně identifikovat vlastníka dokumentů a v případě, že vlastník není totožný s původcem dokumentů, je nutná identifikace původce dokumentů.

Součástí akvizičního řízení by mělo být jednání o zpřístupnění získaného přírůstku. V případě, že držitel trvá na mimořádných podmínkách pro **zpřístupnění archiválií**, které nejsou přímo dány textem archivního nebo autorského zákona, je třeba tyto podmínky ve smlouvě výslovně uvést.

5. Evidence archiválií v I. stupni

Po podepsání smluv je pracovníky akvizice zajištěno fyzické převzetí a převoz získaných dokumentů do Literárního archivu. Následně jsou všechny nové přírůstky zaevidovány v I. stupni evidence.

V I. stupni evidence je sepsán **akviziční seznam** a materiály jsou utříděny podle tohoto seznamu. Následně je souboru nově získaných materiálů přiděleno **přírůstkové číslo**, které se skládá z letopočtu získání přírůstku a pořadí přírůstku v daném roce (např. 21/71 znamená 21. přírůstek v roce 1971, 3/2002

označuje 3. přírůstek z roku 2002; je-li za lomítkem pouze dvojčíslí, automaticky to znamená přírůstek z 20. století). Pod tímto číslem je materiál zapsán do **knihy přírůstků**, která je vázaná a má pevný počet autentizovaných listů; současně je v knize přírůstků materiál stručně charakterizován, je zde uveden jeho rozsah, adresa dárce, ukladatele nebo prodávajícího, způsob nabytí, cena a odvolání na další doklady (faktura apod.).

Každý přírůstek je nezbytné zaznamenat do **evidence Národního archivního dědictví (NAD)**. Pokud bude nový přírůstek tvořit **samostatný archivní soubor**, je v databázi PEVA vytvořen nový záznam vyplněním *evidenčního listu NAD* pro nový soubor; záznam obsahuje tyto údaje: číslo NAD, název, časové zařazení, datum získání, identifikaci původce, místo vzniku, způsob a okolnosti nabytí, fyzický stav; ve vytištěné podobě je evidenční list NAD archivního souboru zařazen do kartotéky evidenčních listů NAD. Pokud se přírůstek stane **součástí již existujícího archivního souboru**, pak je pod svým přírůstkovým číslem zaevidován do evidenčního listu NAD příslušného fondu.

Všechny doklady o fondu jsou uloženy do **spisu o fondu** do tzv. matriky fondů LA PNP.

6. Evidence archiválií v II. stupni s ohledem na specifika osobních fondů literární povahy

II. stupeň evidence znamená vlastní zpracování fondu, tj. roztřídění, pořádání a popis archivního materiálu, vyhotovení manipulačního seznamu nebo inventáře (ev. katalogu) a muzejních karet, vyhotovení rejstříků k archivním fondům a sbírkám.

Postup zpracování fondu:

Po rozhodnutí vedoucího archivu o zahájení zpracování konkrétního fondu převezme pracovník pověřený zpracováním fond od správce depozitáře, požádá správce archivní databáze o založení příslušného fondu, vyplní **Protokol o zpracování fondu – část A** (viz příloha 9.1), který je po dobu zpracování založen ve spisu o fondu, a oznámí administrátorovi databáze PEVA, že archivní soubor je zpracováván.

Před zahájením zpracování by měla být provedena kontrola, zda materiály příbuzné tematicky či na základě provenienčního principu nejsou uloženy v celku Varií nebo v depozitáři velkých formátů. V případě nalezení je třeba tyto archiválie evidovat v příslušném fondu.

V průběhu zpracování je třeba s archiváliemi zacházet šetrně, odstranit veškeré kovové spony, nepřepíňovat desky ani kartony (v nichž je nutno nechávat rezervu pro nalepení karet), jednotlivé písemnosti zbytečně nepřekládat, prázdné listy neodtrhávat.

U duplicitních materiálů se doporučuje ponechávat maximálně 3 exempláře a při jejich výběru zohledňovat fyzický stav a dostupnost. Materiál, který po roztřídění zpracovatel považuje za zcela bezvýznamný, navrhne podle platných směrnic ke skartaci, o níž rozhodne skartační komise.

Po sestavení inventárního seznamu jsou archiválie fondu označeny razítkem Literárního archivu Památníku národního písemnictví. Razítkuje se každý jednotlivý list nejlépe na zadní stranu, tak aby se neporušil text písemnosti a razítko se zároveň nedalo oddělit. U rozsáhlých rukopisů se razítkují strany průběžně dle uvážení. Svázané archiválie označujeme razítkem pouze na jejich začátku a na konci. Při razítkování se doporučuje dbát na to, aby se barva nepropíjela. Archiválie již jednou označené (např. razítkem LA NM) se znovu nerazítkují. Negativy, filmové a digitální archiválie označujeme zkratkou LA a

přírůstkovým číslem např. LA/29/78. Pro popis používáme lihový fix, který je k takovému zápisu vhodný.

Materiál zapsaný v knize přírůstků a nezpracovaný ve II. stupni evidence není běžně přístupný badatelům.

6.1 Pravidla třídění archiválií

6.1.1 Třídění do sérií

V osobních fondech se archiválie třídí do následujících sérií:

- Doklady
- Korespondence
- Rukopisy
- Tisky
- Výstřižky
- Fotografické archiválie
- Audio/video materiály
- Digitální nosiče
- Varia
- Dokumentace

Pořadí sérií se zachovává. V případě, že fond neobsahuje žádnou archiválii dané série, se popis této série v inventáři vynechává. Série Tisky a Výstřižky je možné v případě menšího množství materiálu spojit do jedné složky s názvem Tisky a výstřižky.

6.1.2 Odchytky od třídícího schématu

Metodika archivního zpracování osobních fondů literární povahy s přihlédnutím k jejich následnému badatelskému využití uvádí optimální schéma pořádní, jež však nemusí nutně všem archivním celkům daného typu vždy plně vyhovovat. Je na rozhodnutí zpracovatele, zda se od ní v konkrétních zdůvodněných případech odchýlí a způsob uspořádání fondu přizpůsobí jeho specifické povaze.

Tento postup je třeba zvážit zejména v následujících případech:

- a) jedná-li se o materiály zvláštní povahy;
- b) pokud by striktním rozčleněním materiálu do sérií došlo k narušení podstatných tematických celků a významových vazeb uvnitř fondu;
- c) pokud byl fond již dříve uspořádán jiným způsobem a nové rozdělení by bylo necitlivým zásahem do jeho struktury.

6.1.3 Fyzické uložení archiválií

Roztříděný materiál, z něhož byly odstraněny všechny kovové předměty (spony, svorky, drátky, špendlíky aj.), se ukládá do desek a v deskách do kartonů. Do jedné desky se vkládá maximálně cca 40–50 listů; větší celky (např. rukopisy o velkém počtu listů) se ukládají do tuhých desek. Některé atypické celky jako například velké kartotéky či trojrozměrné předměty se do desek neukládají a zpracovatel zajistí jiné vhodné uložení. Desky v kartonech i kartony musejí být uloženy v pořadí odpovídajícím inventáři.

Archiválie velkých formátů, které se nevejdou do standardního kartonu, se ukládají do velkých kartonů na konec fondu nebo do depozitáře velkých formátů. V takovém případě se v inventáři v poznámce příslušné jednotky popisu uvede informace o jejím uložení.

Negativy fotografií, audio/video materiály a digitální nosiče se ukládají do specializovaného depozitáře. Popis těchto archiválií s údaji o jejich uložení zařadíme na příslušné místo v hierarchii inventáře.

6.2 Vzorové schéma pro pořádání osobních fondů

6.2.1 Doklady

Charakteristika. Do této série se řadí rodný, křestní, oddací a úmrtní list, vysvědčení, index, legitimace, účty, směnky, stvrzenky, jmenovací dekrety, čestná uznání, řády, diplomy, úmrtní oznámení, soudní a jiné úřední spisy, daňové doklady. Pokud je ve fondu více exemplářů úmrtních oznámení, předávají se do sbírky úmrtních oznámení.

Nižší série. Doklady můžeme roztrždit do nižších sérií:

a) doklady vlastní (tj. původce fondu), ty lze případně dělit na další nižší série:

- osobní (rodný list, studijní doklady, legitimace apod.)
- autobiografické materiály (seznamy děl, životopisy, nemají-li výraznou uměleckou stylizaci)
- hospodářské a majetkové záležitosti
- veřejná a úřední činnost
- vědecká a odborná činnost
- zdravotní stav

b) doklady rodinné

c) doklady cizí

Řazení. Řazení dokladů je chronologické, v jednotlivých složkách se potom řadí od nejstaršího data. U dokladů je možné vytvářet konvoluty podle věcných souvislostí (např. vysvědčení z jedné školy nebo i z více škol, smlouvy s nakladatelstvími, doklady k bydlení – vše i v širokém časovém průřezu). Datace dokladů může být u významnějších archiválií na den, u ostatních postačí uvedení roku nebo časového rozsahu. Nedatované dokumenty se řadí za datované nebo se vkládají do věcně vymezených konvolutů.

Doklady rodinné řadíme v pořadí: doklady manžela/ky, dětí, otce, matky, sourozenců a dalších příbuzných. Písemnosti členů rodiny, u kterých nelze jednoznačně určit jejich vztah k zůstaviteli fondu, se řadí mezi doklady cizí.

Evidenční jednotkou v této sérii je **kar** (*karton*).

6.2.2 Korespondence

Charakteristika. Do této série řadíme veškerou ve fondu dochovanou korespondenci. Pokud se vyskytnou v korespondenci **přílohy** (výstřižky, tisky, účty, smlouvy, fotografie, rukopisy apod.), ponecháváme je u jednotlivých dopisů tehdy, jestliže s nimi věcně souvisejí a jestliže by tato souvislost oddělením zmizela. Obálky ponecháváme v korespondenci a počítáme je zvlášť.

Série, nižší série. Korespondenci třídíme do sérií a nižších sérií podle následujícího schématu:

- Korespondence vlastní - přijatá**
 - osoby
 - korporace
- odeslaná**
 - osoby
 - korporace

Korespondence rodinná

- Korespondence cizí**
 - osoby
 - korporace

Korespondence rodinná se vyčleňuje z korespondence cizí jenom v případě, je-li ve fondu velký soubor korespondence jednoho člena rodiny nebo je-li zde korespondence většího počtu členů rodiny, a řadí se podle stupně příbuznosti podobně jako doklady. Za jménem rodinného příslušníka se uvádí příbuzenský

vztah k zůstaviteli fondu, například ve fondu Oty Pavla: *Pavlová Věra (manželka Oty Pavla)* nebo *(manželka O. Pavla)*, *Pavlová Hermína (matka Oty Pavla)* nebo *(matka O. Pavla)*.

Řazení. V jednotlivých nižších sériích se korespondence řadí abecedně podle příjmení osob nebo názvů korporací. V případě více dopisů jednoho pisatele jednomu adresátu se dopisy řadí chronologicky od nejstaršího data podle uvedené či zjištěné datace. Není-li možné dopis datovat, řadí se za korespondenci datovanou.

Zvláštní případy:

- Podepisuje-li dopis **více osob**, řadíme ho pod jméno toho, kdo dopis napsal, napsal jeho podstatnou část nebo dopis začal. Ostatní pisatele lze uvést jako spolupodepsané.
- **Nezjištění pisatelé** jsou řazeni v inventáři abecedně pod nezjištěný/á. Je-li známo pouze křestní jméno nebo iniciály, píšeme např.: *nezjištěná Libuše*, *nezjištěný J. M.* V záhlaví muzejní karty se v takovém případě uvádí jméno adresáta.
- Vyskytne-li se ve fondu **větší počet blahopřání** k určitému životnímu jubileu zůstavitele fondu, velký počet kondolencí, ohlasů na článek apod., vyčleníme všechny dopisy osob, které mají ve fondu i jinou korespondenci, a přiřadíme je k ní. Ostatní inventarizujeme souhrnně (jména významnějších osob uvádíme v závorce) a zařazujeme na konec korespondence přijaté.

Popis. Podle formy se rozlišují dopisy (dopisem rozumíme i zálepku), dopisnice (= korespondenční lístky), pohlednice, navštívenky, telegramy, tisky (novoročenky, svatební oznámení, promoční oznámení, pozvánky, přání apod.). Je-li dopis neúplný, označujeme jej jako *fragment* dopisu, podobně označujeme *koncept* nebo *kopii* dopisu. Obálka v popisu se značí zkratkou *ob.* V popisu uvádíme typ korespondence, počet a dataci (rok).

Evidenční jednotkou v této sérii je **kar** (*karton*).

6.2.3 Rukopisy

Charakteristika. Do této série zařazujeme kromě rukopisů i tisky a korektury s rukopisnými poznámkami apod. K rukopisům řadíme i tisky bez rukopisných poznámek, vyskytující se jako součást přípravného materiálu, například k novému vydání básnické sbírky. Mezi rukopisy jsou zařazovány i rukopisné hudebniny, tj. notové záznamy hudby včetně historických typů písemností, jako jsou liturgické knihy s notací, kancionály, zpěvníky. Za hudebninu lze považovat i slovesné záznamy textů, jejichž nápěvy jsou obecně známé či na ně odkazují.

Série, nižší série. Rukopisy třídíme do sérií Rukopisy vlastní a Rukopisy cizí.

Rukopisy vlastní je možné dále rozdělit na nižší série:

- a) poezie
- b) próza
- c) divadelní hry, libreta, filmové scénáře, televizní a rozhlasové hry apod.
- d) vědecké a odborné práce, studie
- e) články, fejetony, eseje, recenze, přednášky, projevy, referáty
- f) překlady
- g) hudebniny
- h) pracovní materiály (tj. poznámky, výpisky, kartotéky, školní sešity)
- i) deníky, diáře, kalendáře, zápisníky (pokud neobsahují rukopis určitého díla)

Pozn.: Toto rozdělení je pouze orientační, v praxi je třeba přizpůsobit dělení na nižší série konkrétnímu archivnímu materiálu a jeho množství.

Řazení. V nižších sériích **a–g** řadíme rukopisy abecedně podle názvů, v nižších sériích **h–i** řadíme materiály tematicky, podle původního uspořádání zůstavitele fondu, v případě deníků a diářů chronologicky.

Rukopisy cizí se řadí podle jména autora, v případě většího množství rukopisů jednoho autora dále abecedně. Vyskytne-li se ve fondu rukopis doprovázený dopisem, který se k němu vztahuje, ponecháme ho jako přílohu.

Popis. V popisu specifikujeme jednotlivé literární žánry a druhy, například v nižší sérii *poezie* – báseň, básně, básnická sbírka; v nižší sérii *proza* – román, povídka apod.

Dále uvádíme, zda se jedná o rukopis, strojopis, strojopis s rukopisnými poznámkami, tisk s rukopisnými poznámkami, opis cizí rukou nebo tisk z počítače.

V případě hudebnin (evidovaných jako *rkp* i *kar*) se uvádí povinně název autorského díla, autoři hudební složky, autoři textové složky, objednatelé/příjemci, místa vzniku jednotek popisu a místa vzniku předloh popisovaných kopií (používá se pro místo vzniku zničené archiválie, která byla předlohou pro popisovanou kopii, jež ji nahrazuje)

Evidenční jednotkou v této sérii jsou:

rkp (*rukopis*) – úplné básně, divadelní hry, romány, povídky, hudebniny aj. (platí pro rukopisy, kopie strojopisu a počítačové tisky);

kar (*karton*) – články, publicistické texty, přednášky, pracovní materiály, poznámky, fragmenty básní, divadelní her, románů apod. (platí také pro tisky s rukopisnými poznámkami), hudebniny (pokud nejsou hudebniny rozčlenitelné na jednotlivé rukopisy – díla, evidují se v kartonech nebo fasciklech).

ktk (*kartotéka*) – rozsáhlejší, systematicky vytvořené kartotéky.

Povinné prvky popisu pro jednotlivosti nesloučené do složek pro inventář (s výjimkou hudebnin):

- v případě evidenční jednotky **rkp** jsou to název autorského díla, autor, popř. tvůrci ozdobných prvků, kaligrafie, kreseb aj.

6.2.4 Tisky

Charakteristika. Do této série se řadí noviny, časopisy, brožury, letáky, jubilejní tisky, separáty, katalogy výstav, divadelní programy, pozvánky a jiné drobné tisky. Ve fondech LA se neuchovávají knihy (kromě jednotlivých výjimečných exemplářů, jejichž vyčlenění by způsobilo narušení vnitřní logiky uspořádání fondu a jejichž začlenění je na odborné úvaze zpracovatele), které se předávají do knihovny PNP. V archivním osobním fondu se výjimečně ponechávají:

- knihy opatřené poznámkami či přípisky a zařazují se do série Rukopisy;
- knihy s věnováním, které se řadí do série Tisky.

Tištěné digitální kopie se řadí do oddílu Fotografie a jejich evidenční jednotkou je **fsn**.

Nižší série, řazení. Při větším množství se tisky třídí na nižší série:

- tisky vlastní** – tj. obsahující text (reprodukcí díla), jehož autorem je zůstavitel fondu, lze dále dělit na nižší série např. podle žánrů (odborné články, fejetony, povídky apod.) nebo témat;
- tisky o zůstaviteli fondu** – lze dále rozdělit věcně (k životu, k jednotlivým uměleckým dílům, k výročním a oslavám apod.);
- tisky cizí** (např. soubory vytvořené zůstavitelem k určitému tématu).

Řazení je možné abecední, chronologické i tematické dle zvážení zpracovatele. Obdobně jako u dokladů

je vhodné vytvářet konvoluty na základě věcných souvislostí.

Evidenční jednotkou v této sérii mohou být:

tio (*tisk do roku 1800*) – knihy, monografie a periodika, brožury, letáky, jednolisty vytištěné od vynálezu knihtisku do roku 1800 včetně;

tip (*tisk po roce 1800*) – neperiodické publikace, tedy rozmnoženiny literárních, vědeckých nebo uměleckých děl úředního i neúředního charakteru určené k veřejnému šíření, které jsou vydány jednorázově, popřípadě nejvýše jednou ročně (ročenky) anebo po částech i častěji; pokud tvoří jeden celek, pak je tento celek jednou evidenční jednotkou. Tisky po roce 1800 jsou vždy zhotoveny polygrafickou technikou a opatřeny vazbou.

poh (*pohlednice*) – nepopsané tištěné pohlednice

pkt (*plakát*)

map (*mapa*)

atl (*atlas*)

kar (*karton*) – vše ostatní, co není svázáno, např. periodika po roce 1800, tzv. kartáčové otisky, separáty, články, letáky, programy, pozvánky aj.

Povinné prvky popisu pro jednotlivosti nesloučené do složek pro inventář:

- evidenční jednotky **tio** a **tip**: název autorského díla, díl, část, pořadí vydání jednotky popisu, vydavatelé/nakladatelé, autoři, místa vydání, místa vzniku předloh popisovaných kopií;
- evidenční jednotka **poh**: pokud se jedná o vyobrazení lokality, uvádí se zobrazené místo;
- evidenční jednotka **map**: název autorského díla, měřítko, díl, část, pořadí vydání jednotky popisu, vydavatelé/nakladatelé, kartografové, souřadnice;
- evidenční jednotka **atl**: vydavatelé/nakladatelé, kartografové.

6.2.5 Výstřižky

Charakteristika, nižší série. Výstřižky z novin a časopisů se třídí do nižších sérií podobně jako tisky. V případě malého množství materiálu či úzké vnitřní spojitosti je možné série Tisky a Výstřižky spojit do jedné série s názvem **Tisky a výstřižky**.

Evidenční jednotkou v této sérii je **kar** (*karton*).

6.2.6 Fotografické archiválie

Charakteristika. Do této série patří všechny druhy fotografií od daguerrotypie až po tisky digitálních fotografií, negativy, fotografické filmy, fotoalba apod.

Nižší série. Archiválie v této sérii třídíme na nižší série:

a) **fotografie původce** – zobrazující původce fondu

b) **fotografie rodinné**

c) **fotografie cizí**

V případě potřeby lze vytvářet i jiné nižší série podle věcných souvislostí, např. fotografie, jejichž autorem je původce.

Evidenční jednotkou v této sérii mohou být:

fsn (*fotografický snímek/fotografie na papírové podložce*)

fsd (*fotografická deska*)

lfi (*listový film*)

sfi (*svitkový film*)

kin (kinofilm)
mf (mikrofilm)
mfis (mikrofiš)
fal (fotoalbum)
dfo (digitální fotografie)

Povinné prvky popisu pro jednotlivosti nesloučené do složek u evidenčních jednotek *fsn, fsd, lfi, sfi, kin, mf, mfis, fal, dfo pro inventář* jsou: autoři fotografií, místa vzniku jednotek popisu, technika, adjustace, nosič a látka záznamu.

Uložení. Vzácnější pozitivy i negativy, zejména skleněné desky, se ukládají do speciálních archivních krabic a obálek, případně do speciálních sáčků.

Pozn.: V případě fotografických i filmových materiálů na nebezpečných podložkách (nitrát celulózy) a na nestabilních podložkách (acetát celulózy) je informace o těchto rizikových nosičích předána správci databáze PEVA, který ji zanesou do evidenčního listu NAD.

6.2.7 Audio/video materiály

Charakteristika. Do této série se řadí například filmové pásy, gramofonové desky, magnetofonové pásky, audiokazety nebo kompaktní disky.

Evidenční jednotkou v této sérii může být:

zza (zvukový záznam v analogové i digitální podobě)

kza (kinematografický záznam v analogové i digitální podobě)

Povinné prvky popisu pro jednotlivosti nesloučené do složek pro inventář:

- u evidenční jednotky *zza*: název autorského díla, délka zvukového záznamu (ve tvaru hh:mm:ss), produkční společnosti/producenti, režiséři, scénáristé, autoři námětů, autoři dialogů, autoři hudby, technika, adjustace, nosič a látka záznamu;
- u evidenčních jednotek *kza*: název autorského díla, produkční společnosti/producenti, režiséři, scénáristé, kameramani, autoři námětů, autoři dialogů, autoři hudby, technika, adjustace, nosič a látka záznamu, délka filmového záznamu (uvádí se pouze u kinematografických filmů v digitální podobě ve tvaru hh:mm:ss).

6.2.8 Digitální nosiče

Charakteristika, popis. Do této série patří diskety, CD, DVD, flash disky a další digitální nosiče. Vytváříme ji pouze v případě, kdy digitální nosič **obsahuje více druhů evidenčních jednotek**. Pokud nosič obsahuje pouze jeden druh evidenční jednotky (rukopisy, fotografie apod.), řadí se do příslušné série podle typu archiválie, kterou obsahuje.

Zpracovatel dle zvážení vypíše nejdůležitější složky, výběrově uvede do závorky další okruhy dokumentů obsažené na digitálním nosiči a uvede celkový objem dat vyjádřený v bytech.

K uložení digitálních nosičů se používají speciální obaly.

Evidenční jednotkou v této sérii je *daj* (digitální archivní jednotka).

6.2.9 Varia

Charakteristika. Do této série řadíme archiválie, které jsou součástí fondu, ale nemohou být zařazeny do žádné z předchozích sérií. Jedná se především o kresby, grafické listy, štočky a trojrozměrné předměty.

Evidenční jednotkou v této sérii jsou nejčastěji:

- kre** (*kresba*), tato ev. j. se přiřazuje i výjimečně uchovaných malbám (např. akvarely, oleje) a kolážím.
- gli** (*grafický list*)
- sto** (*štoček*)
- pnp** (*předmět numizmatické povahy*)
- pfp** (*předmět faleristické povahy*)
- jin** (*jiné*)

Povinné prvky popisu pro jednotlivosti nesloučené do složek:

- u evidenčních jednotek **kre**, **gli**: název autorského díla, autoři výtvarné stránky (včetně autorů předloh), tvůrci technického zpracování (např. rytci);
- u evidenční jednotky **sto**: zobrazené místo;
- u evidenční jednotky **pnp**: vydavatelé;
- u evidenční jednotky **pfp**: vydavatelé (uvádí se i fyzická osoba, která faleristický předmět udělovala nebo propůjčovala s pověřením korporace; pokud se liší předávající od vydavatele, uvádějí se obě entity), příjemci.

6.2.10 Dokumentace

Charakteristika. Do této série se řadí:

- a) všechny kopie (fotokopie, xerokopie, faksimile, pozdější opisy cizí rukou a strojopisy) rukopisů, dopisů, dokumentů a dalších materiálů zůstavitele fondu;
- b) materiály týkající se posmrtného ohlasu díla, oslav výročí, výstav, dokumenty ke stavbě pomníku apod.

V případě malého množství těchto materiálů sérii Dokumentace nevyčleňujeme, ale archiválie řadíme do jednotlivých výše uvedených sérií.

Evidenční jednotkou v této sérii je nejčastěji **kar** (*karton*), mohou se vyskytnout i jiné evidenční jednotky.

6.3. Pravidla popisu archiválií v inventárním seznamu

Společné prvky popisu archiválií

Popis každé archivní jednotky zahrnuje **obsah**, **počet kusů a/nebo listů** podle typu archivního materiálu, **přírůstkové číslo**, **datum vzniku**, **evidenční jednotku (druh a počet)**, **referenční označení**, **ukládací číslo**, **pořadové číslo** a příslušná **rejstříková hesla**.

6.3.1 Obsah

V poli Obsah se uvádí základní informace o archiválii. U některých evidenčních jednotek jsou stanoveny pro inventář **povinné prvky popisu u jednotlivostí**, které nejsou sloučené do složek. Povinné prvky popisu pro jednotlivé evidenční jednotky jsou uvedeny v *Základních pravidlech pro zpracování archiválií. Druhé, opravené a rozšířené vydání* (Kolektiv pracovníků pod vedením Michala Wannera, Odbor archivní správy a spisové služby MV, Praha 2015), s. 61–80. (V obsahu se datace uvádí podle interních pravidel pouze u korespondence; v ostatních sériích jen v nezbytných případech.)

6.3.2 Počet kusů a listů

Počet kusů a listů se u jednotlivých sérií uvádí následovně:

- u **dokladů** počet listů, s výjimkou například cestovních pasů nebo průkazů (které se počítají na kusy a v závorce se zpravidla uvádí počet popsaných či potištěných listů);
- u **korespondence** počet kusů (jednotlivých dopisů, dopisnic, pohlednic apod.) bez příloh a počet listů

včetně příloh;

- u **rukopisů** počet listů; diáře, kalendáře a školní sešity počítáme na kusy a do závorky uvádíme počet popsaných listů, rozsáhlé kartotéky počítáme na kartony nebo kartotéční zásuvky;
- u **tisků a výstřížků** počet kusů (v odůvodněných případech i počet listů);
- u **fotografických archiválií** počet kusů (v případě alb se uvádí jejich počet a počet vlepených fotografií);
- u **audio/video materiálů** počet kusů, u audio/video materiálů v digitální podobě navíc ještě jejich velikost v bytech;
- u **digitálních nosičů** počet kusů a celkový objem dat v bytech;
- u **varií a dokumentace** záleží na povaze materiálu (počet listů uvádíme například u diplomových prací, počet kusů u kreseb, tisků, výstřížků nebo fotografií).

Pozn.: Roztržené či rozpadlé archiválie počítáme na listy či kusy tak, jako by byly restaurované, zároveň na tyto a jiné výrazně poškozené archiválie upozorníme pověřeného pracovníka archivu; při značné lámavosti nebo zažloutlosti papíru jej požádáme o předběžné změření kyselosti materiálu. Na poškození v popisu poukážeme.

6.3.3 Přírůstkové číslo

Fond se inventarizuje pod přírůstkovým číslem, které zahrnuje největší množství materiálu nebo jeho nejvýznamnější část a jehož existenci je třeba si ještě ověřit v knize přírůstků.

6.3.4 Datace vzniku

Do pole datace se vyplňuje datum vzniku jednotky popisu, v případě že jednotkou popisu je kopie, udává se datum vzniku originálu. U neznámé datace se uvádí kvalifikovaný odhad v podobě intervalu. K zápisu datace se užívá forma strojově čitelného zápisu. Datace prior a posterior se uvádí pouze na úrovni archivního souboru.

6.3.5 Evidenční jednotka

Evidenční jednotka je základní, obecná jednotka pro počítání a vykazování množství archiválií. Vztahuje se obecně k materiální podobě archiválií, v některých případech zohledňuje druhy archiválií, podobu nosičů apod. Prvořadým úkolem evidenčních jednotek je zabezpečit evidenci NAD jako evidenci majetku spravovaného paměťovými institucemi. Pomocí evidenčních jednotek je tak možno identifikovat dokumenty, které byly vybrány jako archiválie a podléhají režimu stanovenému archivním zákonem.

V inventárním popisu se uvádí **typ** evidenční jednotky (zapisuje se odpovídající zkratkou; v databázi ELZA se vybírá z nabídky již předvolených evidenčních jednotek v závislosti na tom, zda jednotkou popisu je jednotlivost, nebo složka s evidenční jednotkou) a **počet** evidenčních jednotek příslušejících jednotce popisu. Pokud se pod jedním ukládacím číslem (tj. v jednom kartonu) nachází více jednotek popisu evidenční jednotky *karton*, pak se počet evidenčních jednotek (s hodnotou 1) vyplňuje jen u první z nich.

Následující evidenční jednotky je vhodné evidovat jako jednotlivost:

lio, lip (listiny do roku 1850 a listiny po roce 1850), *ukn* (úřední knihy), *ppr* (podací protokoly/deníky), *ind* (indexy), *ele* (elenchy), *rep* (repertáře), *ktt* (kartotéky), *pec* (pečetidla), *map* (mapová díla), *atl* (atlasy), *fal* (fotoalba), *tio* (tisky do roku 1800).

Ostatní archiválie lze při třídění a popisu sloučit do složek o maximálním rozsahu 1 karton.

Na rozdíl od manipulačního seznamu **nesmí v inventáři jednotka popisu obsahovat více druhů evidenčních jednotek** (např. pozitivy a negativy fotografií), protože by došlo ke ztrátě příslušné

nezaznamenané evidenční jednotky. Je proto vhodné, pokud to nenarušuje logiku třídění, vytvořit samostatné složky pro každý druh evidenční jednotky.

6.3.6 Referenční označení

Referenční označení je řetězec znaků, který identifikuje místo uložení archivní jednotky popisu (stát, archiv) a její umístění ve struktuře příslušného archivního souboru. Obsahuje označení státu, instituce, jež archivní soubor vede v základní evidenci NAD, číslo evidenčního listu NAD a další části, které odkazují k sériím, nižším sériím, složkám a jednotlivostem a jejich pořadí v rámci struktury archivního souboru.

6.3.7 Ukládací číslo

Ukládací číslo je identifikátor fyzického uložení jednotek popisu. Ukládací číslo se tvoří volbou **způsobu uložení** (karton, fascikl, samostatně) a **pořadovým číslem** ukládací jednotky v rámci archivního souboru. Ukládací číslo se doplňuje po konečném uložení archiválií do kartonů.

6.3.8 Pořadové číslo

Toto číslo vyjadřuje pořadí jednotky popisu v rámci celého archivního souboru. Vzniká po dokončení zpracování automatickým pročíslváním všech záznamů včetně nadpisů v elektronické databázi.

6.4 Vytváření přístupových bodů a rejstříků

6.4.1 Přístupové body

Přístupové body jsou jména, termíny, klíčová slova, fráze nebo kódy použitelné k vyhledání, identifikaci a lokalizaci jednotek popisu. **Rejstříky** jako abecedně uspořádané seznamy přístupových bodů (rejstříkových hesel) slouží k podrobné orientaci v obsahu jednoho archivního souboru. Při tvorbě přístupových bodů archivního souboru se předpokládá využívání **sdílené databáze** paměťových institucí. Jednotlivé instituce budou z této databáze přebírat již vytvořené záznamy (případně je opravovat nebo doplňovat) a vytvářet záznamy nové.

Veškeré entity jsou pro účely tvorby přístupových bodů rozděleny do šesti základních skupin a jsou evidovány v těchto rejstřících archivních pomůcek:

Typ entity	Druh rejstříku
Korporace	Rejstřík institucí
Osoba, bytost, zvíře	Rejstřík osobní
Geografický objekt	Rejstřík zeměpisný
Událost	Rejstřík událostí
Dílo, výtvar	Rejstřík názvový
Pojem	Rejstřík věcný

Pozn.: Rejstříky událostí, názvový a věcný lze sdružit do jednoho s názvem předmětový.

6.4.2 Pravidla tvorby rejstříků

Pravidla tvorby rejstříků vycházejí z ustanovení ZP a řídí se těmito zásadami:

- Pokud jsou k archivní pomůcce zhotovovány rejstříky, jsou přístupové body povinně vytvářeny na všech relevantních úrovních popisu k prvku Obsah.
- Přístupový bod (heslo rejstříku) vždy odkazuje na jednotku popisu prostřednictvím prvku pořadové číslo.
- Heslo rejstříku společně jednotce popisu a všem jí podřízeným úrovním popisu se na nižších úrovních neopakuje.

- Před vytvořením nového přístupového bodu (rejstříkového hesla) musí být ověřeno, zda již není k dané entitě vytvořen záznam ve sdílené databázi. Pokud záznam popisující danou entitu existuje, převezme se. Pokud je to třeba, provede se ještě před jeho převzetím příslušná oprava či doplnění.
- Přístupový bod rejstříku obsahuje povinně tyto prvky:
 - a) identifikátor entity v databázi (pouze v rejstříku k archivní pomůcce v elektronické podobě),
 - b) preferovaná forma jména,
 - c) stručná charakteristika (s výjimkou pojmů),
 - d) pořadové číslo pro tisk přidělené jednotce popisu, k níž se přístupový bod vztahuje.

6.5 Popis původce

6.5.1 Archivní autoritní záznamy

V ustanovení ZP došlo k **odpojení popisu původce** od popisu archivního souboru při zachování obou popisů v archivní pomůcce. To umožňuje v paralelní informační struktuře (sdílené databázi) vyznačit vazby mezi jednotlivými entitami. Personální entity – figurující jako původci nebo rejstříková hesla – jsou popisovány archivními autoritními záznamy.

Archivní autoritní záznamy mohou být použity:

- a) k popisu korporace, rodu, osoby nebo dočasné korporace-události jako entit v systému archivního popisu;
- b) k vytváření a využívání přístupových bodů v archivním popisu (rejstříky);
- c) k dokumentování vztahů mezi různými původci, vztahů mezi původci a dokumenty.

6.5.2 Význam popisu původce

Popis původce patří mezi základní činnosti archiváře. Prostřednictvím informací o původci jsou udržovány údaje o kontextu vzniku a používání dokumentů. V praxi mohou být materiály téhož původce uloženy i v několika různých paměťových institucích. Prostřednictvím provenienčního údaje o původci lze popisy archiválií nebo jejich souborů dohledat a propojit, což zlepšuje využívání archiválií a usnadňuje výzkum. Stejně tak sám záznam o původci napomáhá pochopení obsahu archiválií pocházejících z činnosti původce.

Záznamy o původcích by měly být průběžně doplňovány o nově zjištěné skutečnosti a vytvářeny tak, aby s nimi mohlo být nakládáno jako se samostatnou entitou (to se týká zejména nových informací o původci, zjištěných v průběhu zpracovávání archivního souboru, o něž by měl být stávající text záznamu doplněn).

Archivní autoritní záznamy mají za úkol, podobně jako záznamy knihovnické, podporovat vytváření standardizovaných přístupových bodů v popisech. Jako takové však obvykle obsahují archivní autoritní záznamy mnohem více informací než autoritní záznamy knihovnické.

6.5.3 Používání záznamů o původcích v archivních pomůckách

Záznamy o původcích jsou sdíleny všemi institucemi, používajícími danou autoritní databázi. V případě totožných původců v různých institucích (archivech) se přebírá stávající starší záznam, který je možné doplnit, popř. upravit.

V archivních pomůckách osobních a rodových archivních fondů **dochovaných pouze torzovitě** (fond tvořený několika jednotlivinami nebo jedním typem archiválií) a v případě popisu původce na úrovni série a nižší (např. autor rukopisu, malby, fotografie, odesílatel apod.) stačí jako popis původce uvádět preferovanou formu jména.

V případě, že fond má více původců, je třeba určit **hlavního původce**, který bude určující z hlediska vymezení archivního fondu. Pokud archivní fond obsahuje archiválie více původců, je nutné při popisu

všechny tyto původce zaznamenat. V archivní pomůcce se popis jednotlivých původců uvádí samostatně, za sebou. Na prvním místě se uvádí původce největšího množství archiválií v pomůcce popisovaných.

6.5.4 Prvky popisu původce

Povinné prvky popisu původce typu Osoba se dělí na následující dvě skupiny (další prvky popisu, které může záznam ve sdílené databázi obsahovat, jsou možné, ale nikoliv povinné):

Prvky **společné** všem typům původců:

- identifikátor entity ve sdílené autoritní databázi;
- autor záznamu;
- zdroje informací;
- vazby mezi entitami.

Prvky **specifické** pro typ původce Osoba:

- preferovaná forma jména;
- variantní forma jména/paralelní forma jména;
- narození – datum narození, místo narození, poznámka;
- úmrtí – datum úmrtí, místo úmrtí, poznámka;
- datace působení (pouze pokud nejsou známa data narození nebo úmrtí);
- stručná charakteristika;
- životopis.

6.6 Ukončení zpracování

Výsledkem zpracování archivního souboru je archivní pomůcka – buď manipulační seznam, nebo inventář, výjimečně katalog. Podoba archivních pomůcek je dána ZP. Nejběžnější pomůckou je inventář, který obsahuje popis původce, informace o fondu, inventární seznam a rejstříky.

Při tvorbě inventáře se v Literárním archivu ke každé jednotce popisu tiskne také **muzejní karta**. Muzejní karty se tisknou ve dvou exemplářích – jeden je založen do katalogu v badatelně PNP, druhý se lepí na obal příslušné jednotky popisu.

Po skončení zpracování vyplní zpracovatel druhou část **Protokolu o zpracování fondu** (část B *Protokol o ukončení inventarizace fondu*, viz příloha 9.1) odevzdá ji správci databáze PEVA, který provede změny v evidenčním listu NAD zpracovaného fondu a založí protokol do matriky fondů.

7. Proces digitalizace osobních fondů literární povahy

Soustavná digitalizace osobních fondů literární povahy probíhá v LA PNP podle **plánu digitalizace**, který je schvalován vedoucím archivu. Na procesu digitalizace se podílejí jak odborní pracovníci archivu, tak pracovníci specializovaného digitalizačního pracoviště, které zajišťuje nejen generování dat určených k umístění ve specializovaných databázích a na veřejných webových platformách, ale umožňuje i vyhotovení speciálních podkladových materiálů (dokumenty ve vysokém rozlišení, výřezy obtížně čitelných pasáží rukopisů, obrazové podklady pro čtení a analýzu korektur či pracovních verzí textů, resp. jejich původní podoby před následnými zásahy) pro další využití archiválií v rámci výzkumných, vzdělávacích, popularizačních a výstavních projektů včetně přípravy kritických vědeckých edic. Proces digitalizace pak mj. nabízí přípravu nového typu edičních výstupů, tzv. hybridních edic, které díky elektronickým materiálům otvírají nové možnosti studia literárních pramenů.

Především pro tyto účely byla vyvíjena v minulém roce desktopová aplikace Repro,⁹ která umožňuje komunikaci a sdílení dat mezi textologickým pracovištěm, resp. dalšími badateli, a digitalizačním pracovištěm LA PNP. Jejím prostřednictvím lze po registraci a autorizaci přístupu (přístupové údaje budou poskytovány na základě uzavření smlouvy s PNP) prohlížet, vybírat a objednávat ke stažení digitální kopie archiválií z jednotlivých digitalizovaných fondů k dalšímu použití, včetně zmíněných speciálních podkladových materiálů.

7.1 Výběr fondů k digitalizaci

Plán digitalizace vzniká na základě výběru fondů k digitalizaci, pro který byla v LA PNP stanovena následující kritéria:

- **Význam původce fondu** – nejen s ohledem na hodnocení, recepci či dopad vlastního literárního díla, ale také s ohledem na roli původce v dobovém literárním a kulturním životě.
- **Skladba archivního fondu** – z hlediska významu archiválií jako pramene pro odborný výzkum; upřednostňovány jsou archivní soubory obsahující převážně originální a badatelsky atraktivní rukopisy, korespondenci a doklady; digitalizace souborů složených výraznou měrou z dokumentačního materiálu, tisků či výstřižků musí být pečlivě zvažována a náležitě odůvodněna.
- **Zájem badatelské veřejnosti** – se zvláštním zřetelem k požadavkům zahraničních badatelů; prioritu při výběru mají celky opakovaně žádané k bádání a pro expoziční činnost.
- **Fyzický stav fondu** – protože digitalizace umožňuje zvýšenou ochranu poškozených archiválií, jsou přednostně vybírány fondy obsahující dokumenty, u nichž hrozí vyšší riziko degradace papírového materiálu či poškození v důsledku častého zpřístupňování originálu. V rámci digitalizace se vede evidence vytipovaných archiválií určených k restaurování a archiválie již zřetelně poškozené jsou před digitalizací restaurovány či konzervovány.
- **Přístupnost materiálů fondu** – přednostně jsou digitalizovány fondy neobsahující materiály, na které se vztahuje ochranná archivní lhůta či autorská práva.

7.2 Příprava fondů k digitalizaci

Je nezbytné, aby archiválie osobního fondu vybraného k digitalizaci nejprve prošly fází přípravy k vlastnímu skenování či fotografování, v níž dojde k upřesnění výběru jednotlivých archiválií, jejich uspořádání a popřípadě stanovení specifik ovlivňujících průběh digitalizace.

Přípravu fondu, včetně sestavení průvodních dokumentů, provádí podle níže uvedeného schématu pracovník pověřený vedoucím archivu. Příprava fondu k digitalizaci zahrnuje následující kroky:

7.2.1 Revize vybraného fondu

1. Inventarizace dodatečných přírůstků

Je potřeba provést kontrolu dodatečných přírůstků k fondu jak ve spisu o fondu, tak fyzicky v archivním souboru a zanechat případné změny do archivní pomůcky (u dříve zpracovaných fondů je to soupis, u novějších inventářů) včetně rejstříků, popř. změnit časový rozsah revidovaného fondu.

2. Revize fyzického stavu osobního fondu

Pokud se nejedná o nově zpracovaný fond, je třeba ho před zahájením digitalizace kompletně zrevidovat. V procesu revize se ověřuje, zda fyzický stav, uložení archiválií a jejich umístění v rámci fondu odpovídá popisu v inventáři. Je třeba také ověřit, zda se archiválie příbuzné tematicky či na základě provenienčního

⁹ Desktopová aplikace Repro je také jedním z výstupů vědecko-výzkumného projektu *Od pramene k edici. Zpřístupnění archivních fondů české literatury a jejich využití v ediční praxi* (DG16P02H033), řešeného v letech 2016–2020.

principu nenacházejí v celku Varií nebo v depozitáři velkých formátů. V případě nalezení je třeba tyto archiválie evidovat v příslušném fondu.

3. Přiřazení pořadových čísel

Z důvodu usnadnění následného propojení digitalizátů s příslušnými metadaty je žádoucí, aby všechny jednotky popisu byly v archivní pomůcce označeny pořadovým číslem. Pokud byl fond zpracován ve II. stupni evidence před rokem 2014, kdy se pořadová čísla začala používat, je nutné tato čísla jednotkám popisu v archivní pomůcce nově přiřadit a u každé doplnit toto číslo na obal (přední strana desek v pravém horním rohu).

4. Vytvoření nové archivní pomůcky fondu

Po ukončení revize a přiřazení nových pořadových čísel je potřeba:

a) Zanést záznam o provedené revizi do archivní pomůcky následujícím způsobem:

- na titulní straně a v tiráži za původní dataci doplnit text: „(revize 20XX)“;
- do úvodu (u starých archivních pomůcek na konec úvodního textu nebo kapitoly *O zůstaviteli a fondu*, u novějších do závěru části nazvané *Záznam o uspořádání archivního souboru a sestavení archivní pomůcky*) doplnit text (v podobě dvou odstavců odražených prázdným řádkem):
„Revidovaná verze archivní pomůcky vznikla v průběhu přípravy fondu k digitalizaci. Text byl upraven v souladu s fyzickým stavem fondu a doplněn o pořadová čísla.

Rok revize: jméno pracovníka:“

b) Vygenerovat nový inventární seznam revidovaného fondu, který bude ve zpracovatelské databázi generován jako tisková sestava nazvaná *Inventární seznam ke skenování fondu* (sestavu nastavuje správce databáze). Nadále tak bude zachována možnost zobrazovat a tisknout obě archivní pomůcky – původní i novou.

7.2.2 Praktická doporučení k průběhu digitalizace

Následující doporučení vycházejí ze zkušeností s průběhem digitalizace osobních fondů literární povahy v LA PNP. Podstatným způsobem usnadňují komunikaci mezi pracovníky pověřenými přípravou materiálu a digitalizačním pracovištěm, usnadňují organizaci a manipulaci s digitalizovaným materiálem.

1. Vyplnění formuláře **Protokolu ke skenování fondu**. Protokol se vytváří podle zásad digitalizování osobních fondů literární povahy v LA PNP s přihlédnutím ke specifické povaze konkrétního fondu v průběhu jeho přípravy k digitalizaci. Slouží jako podklad pro práci digitalizátora a zároveň k evidování historie archivního souboru. Protokol obsahuje výběr jednotlivých archiválií ke skenování a poznámky k jejich uspořádání, specifickým vlastnostem, fyzickému stavu apod. (viz příloha 9.6).

2. Vytvoření **Inventárního seznamu ke skenování fondu**. Dalším dokumentem, který spolu s Protokolem slouží jako podklad pro samotnou digitalizaci a následnou kontrolu, je tištěný inventární seznam revidovaného fondu s pořadovými čísly (generuje se jako tisková sestava *Inventární seznam ke skenování fondu*, jež musí být u daného celku předem nastavena správcem databáze), kterou pracovník pověřený přípravou fondu doplní o následující rukopisné poznámky:

- kroužkem označí pořadové číslo jednotky popisu, k níž je v *Protokolu ke skenování fondu* uvedena jakákoliv poznámka, což usnadní kontrolu a práci digitalizátora;
- přeškrtnutím označí pořadové číslo jednotky popisu, která nebude vůbec skenována;
- u velmi kyselé nebo poškozené archiválie připiše do inventáře (na pravý okraj) k dané jednotce popisu poznámku o fyzickém stavu materiálu (viz příloha 9.5).

3. **Označení kartonů digitalizovaného fondu**. Z organizačních důvodů je doporučeno označit karton s archiváliemi již připravenými ke skenování viditelným nápisem (lístkem), který obsahuje jméno fondu, poznámku „sken“ a pořadí kartonu v digitalizovaném fondu (jde o počet kartonů k digitalizaci, tzn. pokud z původních 20 jde na digitalizaci 5, budou tam čísla 1–5).

4. Následně jsou *Protokol ke skenování fondu* i *Inventární seznam ke skenování fondu* (spolu s kartony archiválií příslušného fondu vybraných k digitalizaci) odeslány v tištěné podobě na digitalizační pracoviště. Po ukončení procesu digitalizace osobního fondu jsou oba dokumenty uloženy do spisu o fondu.

7.3 Zásady digitalizování osobních fondů literární povahy v LA PNP

Tyto zásady vycházejí jednak z kritérií použitých pro výběr fondů k digitalizaci, jednak z praxe Literárního archivu a možností k využití digitalizovaných archiválií.

7.3.1 Obecné zásady digitalizace

Co skenovat:

- Lícové strany dokladů, korespondence, rukopisů, fotografií a varií.
- Rubové strany, pokud obsahují rukopisné poznámky, původní razítka, neopakující se tištěné informace apod. (hlídá digitalizátor).
- Obaly a vložené papíry s důležitými interními poznámkami nebo cizím komentářem.
- Kopie, pokud nejsou ve fondu uloženy originály nebo v případě, že kopie (včetně rubu) obsahují přípisy, razítka či jiné důležité informace (v rámci jednotky popisu hlídá kopie digitalizátor, v rámci celého fondu kontroluje kopie pracovník pověřený přípravou fondu k digitalizaci).
- U duplicitních archiválií nejzachovalejší exemplář (hlídá digitalizátor).

Jak skenovat:

- Rubové strany archiválií se skenují v poloze shodné s lícovou stranou – materiál se neotáčí.
- Při skenování se zachovává přesné fyzické pořadí listů, proto je důležité ověřit a případně upravit jejich správné řazení u jednotlivých jednotek popisu během revize fondu.
- Archiválie poškozené roztržením se skenují v podobě, která se snaží rekonstruovat celistvost dokumentu (jednotlivé části se přiloží k sobě na základě původní podoby).
- U větších formátů jsou archiválie skenovány po částech a jednotlivé segmenty jsou následně s pomocí digitálního softwaru spojeny v počítači do jednoho celku.
- U drobných archiválií (přibližně do formátu A5) lze skenovat/fotografovat dle uvážení digitalizátora i více předmětů najednou.

7.3.2 Zásady digitalizování archiválií podle jednotlivých sérií

Doklady

Skenuje se celý oddíl.

Pozn.:

- U formulářů, kalendářů, občanských průkazů, pasů aj. se skenují pouze významnější tištěné strany a strany s rukopisnými poznámkami či původními razítky.

Korespondence

Skenuje se celý oddíl.

Pozn.:

- Dvojstrany dopisů se skenují najednou (ne po jednotlivých stranách).
- Dopisy, pohlednice, dopisnice a vizitky je nutné uspořádat tak, aby jako první byla skenována strana, na níž začíná text určený adresátovi (zpravidla obsahující oslovení).
- Přílohy k dopisům v podobě výstřižků a tisků se skenují, s výjimkou rozsáhlejších a běžně dostupných tisků, jako jsou knihy, časopisy a brožury.

Rukopisy

Skenuje se celý oddíl.

Pozn.:

- Každá strana se skenuje jednotlivě (i v sešité formě).
- Číslování skenů (evidence digitalizátů) není závislé na označení listů jednotky popisu.
- V případě strojopisného originálu a jeho strojopisného opisu se originál skenuje vždy a opis pouze v případě, že obsahuje rukopisný přípis, který neobsahuje originál.
- Skenují se i drobné poznámky či kresby a atypické přílohy (v rozloženém stavu).
- V případě přelepených nebo částečně vlepených míst se skenují všechny vrstvy; podle obtížnosti přístupu k jednotlivým vrstvám se zvažuje z důvodu minimálního zásahu do fyzického stavu archiválií možnost fotografování (řeší digitalizátor). Sešitá místa, pokud nedojde k poškození materiálu, lze rozešít.
- Materiál chráněný autorským zákonem je možné digitalizovat, ale digitalizáty budou přístupné pouze ve studovnách LA PNP.

Tisky a výstřižky / Dokumentace

Skenují se pouze vybrané archiválie.

Pozn.:

- Skenuje se jedinečný materiál, specializované tisky a jinde nedostupný významnější materiál (dostupnost je vhodné ověřit v Souborném katalogu ČR, v Digitální knihovně, na portálech Kramerius a Google Books).
- Pokud tisky a výstřižky obsahují rukopisnou poznámku či kresbu, skenuje se titulní strana, strany s poznámkou či kresbou a impresum (autorská tiráž nebo vydavatelský záznam).
- Pokud jde o výstřižky, skenují se pouze konvoluty výstřižků (např. o životě a díle původce) a cizojazyčné výstřižky (z důvodu ztížené dostupnosti); jednotlivé výstřižky pouze výjimečně.
- U jednotlivých výstřižků je zásadní kvalifikovaná úvaha, zohledňující stáří a dostupnost archiválie v digitální či analogové podobě.
- Pokud existuje opis výstřižku, skenuje se jen opis.
- Při skenování výstřižků je třeba zamezit zbytečnému skenování rubových stran, které nejsou pokračováním textu (u výstřižků v češtině hlídá začátek a konec textu digitalizátor stejně jako možné duplicity, u cizojazyčných výstřižků začátek a konec textu i duplicitu hlídá pracovník pověřený přípravou materiálu k digitalizaci).

Fotografie

Skenuje se celý oddíl.

Pozn.:

- Pokud mají shodné fotografie různý revers (obsahují rozdílné popisy, razítka aj.), skenují se aversy i reversy všech fotografií.
- Pokud existuje více výřezů jednoho záběru, skenuje se nejrozsáhlejší výřez, případně fotografie s důležitými informacemi na reversu.
- Skenují se také různé záběry stejného objektu.
- V případě více stejných fotografií vybírá vhodnou předlohu ke skenování digitalizátor.
- Při skenování fotografických alb digitalizátor vyjímá, pakliže to jejich fyzický stav dovoluje, fotografie z alba a skenuje avers i revers jednotlivých fotografií. Rovněž skenuje přední a zadní stranu fotoalba, případně i náhledy jednotlivých stránek.

Varia

Skenuje se celý oddíl.

Pozn.:

- Kresby a grafické listy se skenují bez pasparty, pokud je lze bez poškození díla vyjmout.
- Je možné pořídit více skenů nebo fotografií jednoho předmětu (detail, přípisy aj.).

7.4 Technické parametry digitalizace a evidence digitalizátů

Technické parametry digitalizace upravuje zvláštní interní dokument. O volbě vhodného rozlišení skenu konkrétní archiválie rozhoduje digitalizátor na základě dohody s vedoucím archivu a v závislosti na typu materiálu, jeho velikosti a specifických vlastnostech. Po skenování či vyfocení je každému digitalizátu přiděleno unikátní číslo.

System vytváření unikátního čísla digitalizátu

Např. 630000020_464_191_00001a

Číselné označení	Význam
630000020	označení Literárního archivu PNP v NAD
464	číslo fondu v NAD
191	pořadové číslo jednotky popisu v inventáři
00001	pořadí skenované jednotliviny ve složce
a	avers

7.5 Kontrola digitalizovaných archiválií

Digitalizovaný materiál prochází dvoustupňovou kontrolou:

1. stupeň kontroly

Na digitalizačním pracovišti je jiným pracovníkem, než který fond digitalizoval, provedena systematická kontrola úplnosti a kvality naskenovaného materiálu porovnáním s archiváliemi uloženými v kartonech a deskách. Kontrola vychází z *Inventárního seznamu ke skenování fondu* a *Protokolu ke skenování fondu*, přiložených ke každému digitalizovanému fondu.

2. stupeň kontroly

Po umístění (v této fázi neveřejném) digitálních kopií na webovém portálu je v Literárním archivu provedena kontrola správnosti přiřazení dat a metadat. Tuto kontrolu provádí pracovník pověřený vedoucím archivu, zpravidla ten, kdo připravoval daný fond k digitalizaci.

7.6 Zpřístupnění digitalizovaných archiválií

U každého digitalizovaného fondu je ve zpracovatelské databázi vyznačeno, zda jsou digitalizované materiály přístupné veřejnosti bez omezení, tedy i online na vybraném webovém portálu, s omezením, tzn. ve studovně/badatelně LA PNP, nebo zcela nepřístupné (např. u materiálu chráněného autorskými nebo majetkovými právy). Podle toho je pak fond zpřístupňován zájemcům o studium.

8. Literatura

Boháč, Antonín: Ontologie literárněmuzejního materiálu. In: *Literárne pamiatky a pamätníky 1967: (sborník Pamätníka slovenskej literatúry)*. CHOVAN, Juraj, ed. Matica Slovenská, Martin 1967, s. 77–96.

- Boháč, Antonín: Písemné pozůstalosti v archivech. *Archivní časopis*, roč. 24, 1973, č. 4, s. 185–206.
- Edererová, Radka – Podaný, Václav: K problematice osobních archivních fondů. In: *Sborník archivních prací*, roč. 34, 1984, č. 2, s. 310–350.
- ISAAR(CPF): *Mezinárodní standard pro archivní autoritní záznamy korporací, osob a rodů*. 2. vyd. Odbor archivní správy a spisové služby MV ČR, Praha 2009. [on-line]
[https://www.ica.org/sites/default/files/CBPS Guidelines ISAAR Second-edition CZ.pdf](https://www.ica.org/sites/default/files/CBPS%20Guidelines%20ISAAR%20Second-edition%20CZ.pdf) [citováno 20. 8. 2019].
- Metodický návod týkající se pořádání osobních fondů*. Metodiky týkající se zpracování jednotlivých typů archivních fondů, č.j.: AS/1-1955/00. MV ČR, Odbor archivní správy a spisové služby, Praha 2000. [on-line] <https://www.mvcr.cz/clanek/metodiky.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d> [citováno 20. 8. 2019].
- Metodický pokyn k využívání digitálních reprodukčních technologií v archivní praxi*. Metodický pokyn Archivní správy MV ČR ze dne 25. září 1998, č.j.: AS/1-3518/98. [on-line]
<https://www.mvcr.cz/clanek/metodiky.aspx?q=Y2hudW09Nw%3d%3d> [citováno 20. 8. 2019].
- Novotný, Miloslav: Archiv české literatury. *Časopis českých knihovníků*, roč. 18, 1939, č. 1–2, s. 66–74.
- Pavlíček, Tomáš: Minulost, aktuální úkoly a perspektivy digitalizace v LA PNP. In: *Literární archiv 50*, Památník národního písemnictví, Praha 2018, s. 262–270, 297–298.
- Řezníček, Václav: Korespondence, literární pozůstalosti a památky v Bibliotece Musea Království českého. *Knihy a knihovny: revue věnovaná knihovnictví, knihopisu a knihomilství*, roč. 1, 1920, s. 15–17.
- Svatoš, Martin: Zásady uspořádání soupisů fondů Literárního archivu Památníku národního písemnictví. In: *Literární archiv 26*, Památník národního písemnictví, Praha 1993–1996, sv. 1, s. 9–13.
- Slovníček pojmů*. Národní archiv ČR. [on-line] https://web.nacr.cz/zakazky/NDA/20140625portal/slovnicek_V14.pdf [citováno 23. 7. 2019].
- Šebestová, Helena: Zpřístupnění fondu Josefa Václava Sládka v LA PNP: jak digitalizovat. In: *Literární archiv 50*, Památník národního písemnictví, Praha 2018, s. 288–299.
- Ševčík, Radomír: *Výběr archiválií mimo skartační řízení*. (Verlag Dashöfer 11. 1. 2008). [on-line]
<https://www.qmprofi.cz/33/vyber-archivalii-mimo-skartacni-rizeni-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EnaUJItCVHVa9ICTtso2UGrVRYFLS2WAvA/> [citováno 19. 7. 2019].
- Základní materiál k tvorbě metodik zpracování archivních souborů (verze 17. 6. 2016). MV ČR, Odbor archivní správy a spisové služby, Praha 2016. [on-line]
<https://www.mvcr.cz/clanek/metodiky.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d> [citováno 20. 8. 2019].
- ZÁKLADNÍ PRAVIDLA PRO ZPRACOVÁNÍ ARCHIVÁLIÍ*. Druhé, opravené a rozšířené vydání. Kolektiv pracovníků pod vedením Michala Wannera. Odbor archivní správy a spisové služby MV ČR, Praha 2015.

9. Přílohy

9.1 Protokol o zpracování fondu

9.2 Pořádací schéma osobního fondu

9.3 Inventář osobního fondu

9.4 Ukázka z Inventárního seznamu ke skenování fondu

9.5 Příklad Protokolu ke skenování fondu

PAMÁTNÍK NÁRODNÍHO PÍSEMNICTVÍ

PROTOKOL O ZPRACOVÁNÍ FONDU - část A

(NÁZEV FONDU)

Literární archiv Památníku národního písemnictví

ZÁZNAM DO SPISU O FONDU

Fond z depozitáře			v rozsahu		kartonů
v	Praze	dne		převzal(a)	
					podpis
Fond po zpracování odevzdán do depozitáře			v rozsahu		kartonů
v	Praze	dne		předal(a)	
v	Praze	dne		převzal(a)	
					podpis

Protokol o zpracování fondu byl odevzdán správci systému PEvA					
v	Praze	dne		předal(a)	
v	Praze	dne		převzal(a)	
					podpis

(vyplňuje akvizice LA)

Vnitřní změna do NAD zanesena	dne		podpis	
--------------------------------------	------------	--	---------------	--

PROTOKOL O ZPRACOVÁNÍ FONDU - část B**PROTOKOL O UKONČENÍ INVENTARIZACE FONDU**

Název fondu			
Časový rozsah (včetně prior a posterior)			
Přístupnost (1. přístupný 2. částečně přístupný 3. nepřístupný)			
Zpracováno pod přírůstkovým číslem			
Původce (autoritní údaj z Průvodce po fondech LA PNP; pokud je třeba, lze upravit)			
Počty jednotlivých evidenčních jednotek:			
Metráž	běžné kartony	dvojkartony	trojkartony
počet kartonů			
počet běžných metrů celkem			
Stav zachování podle následujících číselníků:			
Úplnost 1. úplný 2. mezerovitý 3. torzovitý			
Fyzický stav 1. nepoškozený 2. poškozený		počet poškozených EJ	
Charakter poškození			
Tematický popis (údaj je použit v Průvodce po fondech LA PNP, upravit pokud je třeba)			
Jazyky			
Místo vzniku (pouze u fondů institucí)			
Části archivního fondu v jiných institucích			
Jméno a příjmení zpracovatele archivního souboru			
Archivní pomůcku sestavil			
Název archivní pomůcky			
Vydáno (místo, rok)			
Archivní pomůcku schválil (jméno, funkce)			
Pod číslem jednacím:	datum	podpis	

Příloha. 9.2 Pořádací schéma osobního fondu

úroveň popisu	obsah, regist (pole v databázi ELZA)	obsah, regist (pole v databázi ELZA)	obsah, regist (pole v databázi ELZA)	poznámky
série (název)	Doklady			- patří sem například rodný, křestní, oddací a úmrtní list, vysvědčení, index, cestovní pas, legitimace, jmenovací dekrety, čestná uznání, diplomy, úmrtní oznámení, soudní a jiné úřední spisy, doklady týkající se zaměstnání, hospodářských a majetkových záležitostí, zdravotního stavu, nakladatelské smlouvy, doklady týkající se působení v různých organizacích a spolcích apod. - nepatří sem paměti a deníky, ty jsou součástí série Rukopisy vlastní - v této sérii je vhodné vytvářet konvoluty na základě tematických souvislostí
série (název nižší série)		vlastní		- uvedené rozdělení na nižší série je pouze orientační, v praxi je třeba jej přizpůsobit konkrétnímu archivnímu materiálu a jeho množství
série (název nižší série)			osobní	
složky				- řadí se chronologicky
série (název nižší série)			autobiografické materiály	
složky				- řadí se chronologicky
série (název nižší série)			hospodářské a majetkové záležitosti	
složky				- řadí se chronologicky
série (název nižší série)			veřejná a úřední činnost	
složky				- řadí se chronologicky
série (název nižší série)			vědecká a odborná činnost	
složky				- řadí se chronologicky
série (název nižší série)			o zdravotním stavu	
složky				- řadí se chronologicky
série (název nižší série)		rodinné		- v případě, že se dochovalo větší množství dokladů některých členů rodiny, je možné vytvářet další nižší série
složky				- řadí se v pořadí: manžel/ka, děti, rodiče, sourozenci, další vzdálenější příbuzní
série		cizí		
složky				- řadí se abecedně podle jmen jednotlivých osob
série (název)	Korespondence vlastní			
série (název nižší série)		přijaté		
série (název nižší série)			osoby	
složky				- řadí se abecedně - korespondence od neurčených osob se řadí do abecední řady jako: nezjištění, nezjištěný, nezjištěná,

Příloha. 9.2 Pořádací schéma osobního fondu

úroveň popisu	obsah, regist (pole v databázi ELZA)	obsah, regist (pole v databázi ELZA)	obsah, regist (pole v databázi ELZA)	poznámky
				nezjištěný Petr apod. - na konec abecední řady se řadí přání k narozeninám, kondolence apod.
série (název nižší série)			korporace	
složky				- řadí se abecedně - korespondence od neurčených korporací se řadí do abecední řady jako například: nezjištěné nakladatelství - na konec abecední řady se řadí přání k narozeninám, kondolence apod.
série (název nižší série)		odeslaná		
série (název nižší série)			osoby	
složky				- řadí se abecedně
série (název nižší série)			korporace	
složky				- řadí se abecedně
série (název)	Korespondence rodinná			- v případě dochování většího množství korespondence některých členů rodiny, je možné vytvářet další nižší série
složky				- řadí se abecedně a v pořadí: manžel/ka, děti, rodiče, sourozenci, další vzdálenější příbuzní
série (název)	Korespondence cizí			- v případě dochování většího množství korespondence, je možné vytvářet další nižší série
série (název nižší série)		osoby		
série (název nižší série)		korporace		
složky				- řadí se abecedně (nejprve osoby, za ně korporace)
série (název)	Rukopisy vlastní			- uvedené rozdělení na nižší série je pouze orientační, v praxi je třeba jej přizpůsobit konkrétnímu archivnímu materiálu a jeho množství
série (název nižší série)		poezie		
složky /jednotlivosti				- řadí se abecedně podle názvů rukopisů - v případě, že název chybí a není možné ho doplnit, řadí se rukopis podle incipitu
série (název nižší série)		próza		
složky /jednotlivosti				- řadí se abecedně podle názvů rukopisů - v případě, že název chybí a není možné ho doplnit, řadí se rukopis podle incipitu
série (název nižší série)		divadelní hry, libreta, filmové scénáře, televizní a rozhlasové hry aj.		
složky /jednotlivosti				- řadí se abecedně podle názvů rukopisů - v případě, že název chybí a není

Příloha. 9.2 Pořádací schéma osobního fondu

úroveň popisu	obsah, regist (pole v databázi ELZA)	obsah, regist (pole v databázi ELZA)	obsah, regist (pole v databázi ELZA)	poznámky
				možné ho doplnit, řadí se rukopis podle incipitu
série (název nižší série)		vědecké a odborné práce, studie		
složky /jednotlivosti				- řadí se abecedně podle názvů rukopisů - v případě, že název chybí a není možné ho doplnit, řadí se rukopis podle incipitu
série (název nižší série)		články, fejetony, eseje, recenze, přednášky, projevy, referáty apod.		
složky /jednotlivosti				- řadí se abecedně podle názvů rukopisů - v případě, že název chybí a není možné ho doplnit, řadí se rukopis podle incipitu
série (název nižší série)		překlady		
složky /jednotlivosti				- řadí se abecedně podle jmen autorů přeložených děl
série (název nižší série)		hudebniny		
složky /jednotlivosti				- řadí se abecedně podle názvů
série (název nižší série)		pracovní materiály		- patří sem například výpisky, poznámky, školní sešity, kartotéky apod. - v této nižší sérii je vhodné vytvářet konvoluty na základě tematických souvislostí
složky				- řadí se tematicky nebo podle původního uspořádání
série (název nižší série)		deníky, diáře, kalendáře, zápisníky		
složky/jednotlivosti				- řadí se chronologicky
série (název)	Rukopisy cizí			
složky /jednotlivosti				- řadí se abecedně podle autorů rukopisů
série (název)	Tisky			- Tisky a Výstřižky je možné sloučit do jedné společné série nazvané Tisky a výstřižky - patří sem časopisy, knihy s dedikacemi, brožury, letáky, jubilejní tisky, separáty, katalogy výstav, divadelní programy, pozvánky, plakáty, mapy a jiné drobné tisky
série (název nižší série)		vlastní		
složky/jednotlivosti				- řadí se abecedně, chronologicky či tematicky
série (název nižší série)		o zůstavitelích fondu		
složky/jednotlivosti				- řadí se abecedně, chronologicky či tematicky
série (název nižší série)		cizí		
složky/jednotlivosti				- řadí se abecedně, chronologicky či

Příloha. 9.2 Pořádací schéma osobního fondu

úroveň popisu	obsah, regist (pole v databázi ELZA)	obsah, regist (pole v databázi ELZA)	obsah, regist (pole v databázi ELZA)	poznámky
				tematicky
série (název)	Výstřižky			- Tisky a Výstřižky je možné sloučit do jedné společné série nazvané Tisky a výstřižky - v této sérii je vhodné vytvářet konvoluty na základě tematických souvislostí
série (název nižší série)		vlastní		
složky				- řadí se abecedně, chronologicky či tematicky
série (název nižší série)		o zůstaviteli fondu		
složky				- řadí se abecedně, chronologicky či tematicky
série (název nižší série)		cizí		
složky				- řadí se abecedně, chronologicky či tematicky
série (název)	Fotografické archiválie			- v této sérii je vhodné vytvářet konvoluty na základě tematických souvislostí
série (název nižší série)		původce		
složky/jednotlivosti				- řadí se chronologicky, tematicky nebo kombinací obou způsobů
série (název nižší série)		rodinné		
složky/jednotlivosti				- řazení dle úvahy zpracovatele (lze např. podle stupně příbuznosti jako v sérii Korespondence)
série (název nižší série)		cizí		
složky/jednotlivosti				- řadí se většinou abecedně podle jmen zobrazených osob
série (název)	Audio/video materiály			
jednotlivosti				- řadí se dle úvahy zpracovatele
série (název)	Digitální nosiče			- patří sem disky, CD, DVD, flash disky a další digitální nosiče - vytváříme ji pouze v případě, kdy digitální nosič obsahuje více typů evidenčních jednotek (při jednom typu evidenčních jednotek se řadí do příslušné série podle typu archiválie, kterou obsahuje)
složky/jednotlivosti				- řadí se dle úvahy zpracovatele
série (název)	Varia			- patří sem především výtvarná díla a trojrozměrné předměty
složky/jednotlivosti				- řadí se dle úvahy zpracovatele (např. abecedně podle jmen autorů)
série (název)	Dokumentace			- patří kopie rukopisů, korespondence a dalších písemností, dále materiály týkající se posmrtného ohlasu díla původce fondu, oslav výročí, výstav, dokumenty ke stavbě pomníku apod.
složky/jednotlivosti				- řadí se dle úvahy zpracovatele

Literární archiv Památníku národního písemnictví

CZ630000020

inventář

archivní pomůcka č. 1365

NAD č. 1206

Novomeský Laco (vl. jm. Novomeský Ladislav)

(1904–1976)

časový rozsah fondu: [1900]–[2013]

Zpracovala:
Veronika Jáchimová

Praha 2019

Příloha 9.3 Inventář osobního fondu

Datum narození: 1904-12-27

Místo narození: Budapešť (Maďarsko)

Datum úmrtí: 1976-09-04

Místo úmrtí: Bratislava (Slovensko)

Datace působení původce: (viz data narození a úmrtí)

Stručná charakteristika: básník, publicista, politik, poslanec, pedagog

Životopis:

Rodina a přátelé

Ladislav Novomeský se narodil 27. 12. 1904 v Budapešti, otec Samuel Novomeský zde měl svoji domácí krejčovskou dílnu a matka Irma Novomeská (rozená Prikopová) pracovala jako porodní asistentka. Vedle Ladislava měli ještě dceru Márii (narozena v roce 1902, později provdaná za Jána Halabrána). Rodina Novomeských pocházela ze slovenské Senice, do Senice se nastěhovali zpět v roce 1919, rodiče Novomeského tam potom žijí až do své smrti.

Laco Novomeský se na konci 20. let seznámil s Karlou Marešovou, dcerou Karla Mareše – advokáta, sociálnědemokratického politika a prvního českého starosty Olomouce. S Karlou se oženil v roce 1932. V červenci 1939 se jim narodil syn Daniel, ten však v roce 1946 umřel (je postižen dětskou obrnou), v dubnu 1944 se narodila dcera Elena.

Karlu Marešovou seznámila s Lacem Novomeským její sestra Pavla. Pavla Marešová byla manželkou Ivana Sekaniny (od roku 1925 do roku 1928, žijí spolu ale i nadále po rozvodu, a to až do roku 1937). Ta se s Novomeským potkala skrze Společnost pro hospodářské a kulturní styky s Novým Ruskem, kde pracovala jako sekretářka. Karla Marešová se do Prahy k sestře nastěhovala začátkem dvacátých let. Motivací stěhování z Olomouce do Prahy bylo studium operního zpěvu. Karla Marešová zdědila hudební nadání po svých rodičích – Karlovi a Anně (oba měli blízký vztah k hudbě a byli amatérští sboroví zpěváci). Ze zdravotních důvodů – Karla Marešová byla silná astmatička – však ze studia zpěvu sešlo. Laco Novomeský byl v době seznámení s Karlou zaměstnán jako redaktor v Pravdě chudoby v Ostravě, za přáteli a svojí přítelkyní do Prahy pouze dojížděl. Později se však do Prahy přestěhoval a oba páry – Novomeských a Sekaninovi – spolu žily v jednom bytě v Terronské ulici v Praze 6. V Praze se potkávali s tehdejšími levicovými intelektuály, do okruhu jejich známých patřil např. Karel Teige, Vítězslav Nezval, Jindřich Štyrský, Toyen, Závěš Kalanda, E. F. Burian, František Branislav, Jindřich Hořejší, Josef Hora, Julius Fučík, Kurt Kondrad, Eduard Urx, Julius Fučík či Zdeněk Nejedlý (srov. inventář poř. č. 141).

S Ivanem Sekaninou, levicovým novinářem a advokátem, Laca Novomeského nepojil pouze příbuzenský vztah, znali se již z dřívější doby, neboť oba patřili do okruhu lidí kolem slovenského časopisu DAV. Ivan Sekanina byl jedním z jeho redaktorů, z toho důvodu často cestoval na Slovensko, kde se setkával krom Novomeského i s Vladimírem Clementisem, ten u Ivana Sekaniny později vykonával svoji koncipientskou praxi.

Vedle rodiny Sekaninovy se manželé Novomeských úzce přátelili s rodinou Rambouskových – Laco Novomeský a Karla Marešová měli svatbu společně se sestrami Gustou a Věrou Rambouskovými (Gusta Rambousková si vzala zubního lékaře Arnošta Ungára, její sestra Věra Karola Světlíka). Třetí ze sester, s níž udržovali dlouhodobý vztah, byla malířka a karikaturistka Lída Rambousková, později provdaná za Závěše Kalandru popraveného v procesu spolu s Miladou Horákovou. Lída Rambousková portrétovala členy rodiny Karly Marešové (srov. inventář poř. č. 140).

Rodina Laca a Karly Novomeských se během let mnohokrát stěhovala – vedle již zmíněné Terronské ulice v Praze 6 bydleli v Praze Na Bučance č. 9, opět společně s Pavlou Marešovou, ta našla tento byt v roce 1937, na Bučanku se z Olomouce přestěhoval i tchán a tchýně L. Novomeského – Karel Mareš a Anna Marešová. V době druhé světové války, kdy L. Novomeský přišel o práci v souvislosti se zákazem komunistického tisku, se přestěhoval s manželkou k rodičům do Senice, zde se jim narodilo

Příloha 9.3 Inventář osobního fondu

první dítě – syn Daniel. O rok později, v roce 1940, se rodina přestěhovala do Bratislavy, tam se v roce 1944 narodila dcera Elena. V Bratislavě žili Novomeských až do roku 1951, kdy byl v únoru L. Novomeský zatčen a uvězněn. V době věznění Laca Novomeského v padesátých letech pobývala Karla s Elenou (syn Daniel již zemřel) u své sestry Pavly a jejího druhého manžela Drahomíra Slavíka (rodina jej přezdívá „Dráža“) v Šumperku (od února 1951 do listopadu 1953). Karla Novomeská byla v době věznění svého manžela bez příjmů, je vážně nemocná (zápal plic s podezřením na tuberkulózu) a nemůže pracovat, rodinu tedy živil manžel sestry Pavly, v tu dobu občas všichni společně jezdili na chatu do Uničova.

V roce 1953 se Karla Novomeská s dcerou přestěhovaly ze Šumperka do Prahy na Bučanku, kde stále žila matka Karly Anna a Karlina druhá sestra Věra se synem. Anna Marešová byla těžce nemocná a Karla s Věrou se o ni starali. L. Novomeský se k nim na tuto adresu vrátil po propuštění z vězení v prosinci 1955. Po rehabilitaci L. Novomeského se rodina na jaře 1964 přestěhovala na Slovensko do Bratislavy, s nimi i švagrová L. Novomeského Pavla (v tu dobu již ovdovělá, druhý manžel zemřel v roce 1961) se svojí dcerou, rodiny bydlely vedle sebe v panelákovém domě. Pavlina dcera později získala místo lékařky v Opavské nemocnici, kam se za ní matka přestěhovala, Novoměstských zůstávali nadále v Bratislavě, zde pak v roce 1976 L. Novomeský zemřel.

Studium, kulturní a politická činnost (20.–40. léta)

L. Novomeský vychodil v Budapešti základní školu a později i gymnázium (v Barcsayho ulici), od září 1919 začal navštěvovat učitelský ústav v Modre (tam se seznamuje s přítelkyní Annou Kútskou). V roce 1923 složil maturitu a v září téhož roku získal učitelské místo v Bratislavě na II. státní lidové škole v Edlově ulici (zde působil od 1. 9. 1923 – 1. 5. 1925), téhož roku se zároveň zapsal jako mimořádný posluchač filozofické fakulty v Bratislavě, studium ale nedokončil.

Spolupracoval se sdružením socialistických studentů za Slovensko (Voľné združenie študentov-socialistov zo Slovenska), které se zformovalo v roce 1922 v Praze na Letné, kde se jeho zakladatelé společně ocitli na vysokoškolské koleji, mezi zakládající členy patřil Ján Poničan, Vladimír Clementis, Daniel Okáli, Jozef Tomášik, Ľudovít Obtulovič, Andrej Kojnok, Andrej Sirácky, Alex Križka, Mikuláš Furdík. Společně se scházeli a četli díla marxistické literatury a debatovali nad problémy v oblasti umění, politiky, filozofie a ekonomie v duchu marxistického přesvědčení. Sdružení začíná v roce 1924 vydávat časopis DAV. Brzy se členem stal i Laco Novomeský, k davistům se později připojil též Peter Jilemnický, Jarko Elen, Eugen Klinger (Svetlík), Jozef Zindr, Ladislav Szántó, Ján Bohúň a Eduard Urx.

L. Novomeský vstoupil na jaře 1925 do KSČ a byl delegován do redakce Pravdy chudoby do Ostravy, zde pracuje pod vedením Klementa Gottwalda střídavě jako redaktor a vedoucí redaktor až do roku 1929. V roce 1929 po V. sjezdu KSČ je poslán do redakce Rudého práva, působí také v pražských redakcích časopisů Tvorba a Haló noviny. V roce 1931 spolupracoval při zakládání Zvazu revolučních a proletářských spisovatelův a Bloku inteligencie Slovenska (BIS).

V roce 1937 podnikl cestu do Španělska, kam byl pozván Mezinárodní asociací spisovatelů na obranu kultury, zúčastnil se tam jejího II. kongresu, pobýval ve Valencii, Madridu a Barceloně. V Madridu pracuje spolu s E. E. Kischem, s ním navštívil československé dobrovolnické oddíly, zažil odstřelování v zákopech. L. Novomeský pobýval i na bojišti katalánské fronty, odkud zveřejnil několik reportáží v časopisu Slovenské zvesti.

Jako odpovědný redaktor Komunistických listů pracuje až do roku 1938, poté je z důvodu německé okupace zakázán komunistický tisk, do jara 1939 ještě redigoval s Ivanem Sekaninou časopis Nová svoboda, i ten je však zastaven a L. Novomeský se ocitl bez práce, na podzim 1939 se vrací zpět na Slovensko do Senice. V roce 1940 přijímá místo v Obilné společnosti, později rediguje hospodářský bulletin obchodní společnosti Dovus. Když v roce 1942 začaly slovenské instituce vydávat tištěný týdeník Budovateľ, stal se jeho šéfredaktorem.

V době Slovenského státu byl několikrát zatčen kvůli svému spojení s ilegálními orgány (různé tresty, zejména za svoji publicistickou činnost, jsou mu ale udělovány už dříve, za první republiky). Do ilegální činnosti se během druhé světové války zapojil v roce 1940 – byl členem pronásledované Komunistické strany Slovenska (KSS), po její legalizaci v roce 1944 za Slovenského národního povstání se pak stal jejím místopředsedou, od 1. 9. 1944 byl místopředsedou Slovenské národní rady (SNR), ta

Příloha 9.3 Inventář osobního fondu

jej v roce 1945 jmenovala pověřencem školství a kultury (v této funkci dal podnět ke vzniku řady nových škol a přispěl k institucionálnímu rozvoji národní kultury – jeho zásluhou byla ustanovena Vysoká škola výtvarných umění, Slovenská národní galerie, Slovenská filharmonie, vznikla řada nových divadel ad.), od května 1945 byl členem ÚV KSS, ÚV KSČ a poslancem Národního shromáždění. V roce 1945 se také stává předsedou Matice slovenské, o rok později předsedou Spolku slovenských spisovatelů.

Redaktor časopisu Kultúrny život a únor 1948

Od roku 1945 působil jako redaktor časopisu Kultúrny život, byl jedním z těch, kdo v jeho počátku připravoval koncepci a určoval jeho směr. Tento časopis představoval platformu, v jejímž rámci se řešilo směřování kultury v době po druhé světové válce. Potřeba vydávat nový společensko-kulturní časopis vznikla v roce 1945 v Banské Bystrici, kdy se při příležitosti výročí Slovenského národního povstání setkali umělci a vědci, aby se poradili, jak vést kulturu v nových společenských podmínkách. Setkání navazovalo na kongres slovenských spisovatelů v Trenčianských Teplicích v roce 1936, na obou těchto konferencích byl hlavní postavou právě Laco Novomeský, v Banskej Bystrici vystoupil jako pověřenec školství a kultury s hlavním referátem. Účastníci setkání přijali rozhodnutí, že v co nejkratším čase vznikne nový časopis, který bude tiskem Umělecké a vědecké rady, první číslo vyšlo 24. 1. 1946, redigovali jej Ivan Horváth s Jánem Kostrou. Mezi první redaktorskou generaci patřili dále Mikuláš Bakoš, Andrej Mráz, Alexander Matuška, Ján Proháčka.

V umělecké radě časopisu zasedli především komunisté (výjimkou byl pouze předseda sekce vědců Juraj Hronec), při převratu v únoru 1948 sehrála tato Rada důležitou úlohu – členové vytvořili Ústřední akční výbor slovenských kulturních pracovníků, zrušili některé dosavadní kulturní organizace a založili nové, které začaly pracovat dle sovětského vzoru. Na celostátním Sjezdu národní kultury v roce 1948 nastolili požadavek socialistického realismu jako jediné možné umělecké tvorby. Novomeský na rozdíl od jiných nepropagoval ždanovovský socialistický realismus, ale přidržel se vlastních představ o umění. Na otázku, zda lze hledat pokrokové hodnoty i v nesocialistické kultuře, odpověděl v příspěvku na Sjezdu takto: „Všetky pozoruhodné úsilia našej vlastnej minulosti na poli literárnom a vedeckom tvoria také hodnoty! Nielen z úcty k našej tradičnej minulosti, ale preto, lebo sú dobrým príspevkom pre našu prítomnosť a priamo pre našu socialistickú budúcnosť.“ (Leikert, Jozef: Takový byl Ladislav Mňačko..., s. 90).

Obvinění z buržoazního nacionalismu

V květnu 1950 na IX. sjezdu KSS odsoudil její tehdejší předseda Viliam Široký slovenský buržoazní nacionalismus. Kritika zapadla do širšího rámce hledání „nepřátel uvnitř strany“ začátku padesátých let, které vyústily v procesy s tresty smrti. Nálepku „buržoazních nacionalistů“, kteří dle tehdejších obvinění usilovali o rozvrácení jednoty republiky a obnovení samostatného Slovenského státu – dostali především lidé z okruhu kolem časopisu DAV, vedle Ladislava Novomeského se na černé listině ocitl i Vladimír Clementis či Gustáv Husák. Obvinění byli následně zbaveni důležitých politických funkcí: L. Novomeský je rozhodnutím vlády z 5. května 1950 odvolán z funkce pověřence školství, věd a umění. Na krátko – od srpna do února 1951 – sice ještě zastával funkci předsedy Slovenské akademie věd, ale v únoru 1951 jej příslušníci StB v Bratislavě spolu s dalšími stranickými funkcionáři zatkli a převezli do vězení.

Teprve devět měsíců od jeho zadržení, v listopadu 1951, je na něj státní prokuraturou oficiálně uvalena vazba, postupně prodlužovaná až do dubna 1954, kdy jej nejvyšší soud v procesu „Husák a spol.“ odsoudí pro velezradu a sabotáž na deset let vězení a zabavuje mu majetek, trest si odpykává v Leopoldově, na Mírově a v Praze na Pankráci.

Zatímco ještě v září 1955 Nejvyšší soud v Praze zamítne žádost L. Novomeského a jeho rodiny o milost (s odůvodněním, že výkon trestu sice „má vliv na nápravu a převýchovu jmenovaného“, nelze zaručit, že jsou „rázu trvalého“, a s ohledem na závažnost trestného činu, kterého se dopustil – rozvrácení soudržnosti obou národů a celé vlasti – bude ještě zapotřebí delší doby „k úplné převýchově jmenovaného“, srov. inventář, poř. č. 17), před Vánoci, 22. 12. 1955, mu je trest nejprve přerušen na 15 dní, v lednu a v únoru je přerušování prodlouženo a L. Novomeský se již zpět do vězení nevrátí.

Příloha 9.3 Inventář osobního fondu

Výstavní referent v PNP

Od února do srpna 1956 byl zaměstnancem Výzkumného ústavu osvětového (dříve Masarykův lidovýchovný ústav), od září 1956 potom Památníku národního písemnictví, kde působil jako výstavní referent.

Prvním větším výstavním projektem, na kterém se v PNP podílel jako scénárista a libretista (spolu s Bohumilem Novákem), byla expozice s názvem Čtyři ze Sobotky pro zámek Humprecht, věnovaná osobnostem s tímto městem spojeným – Fráňu Šrámkovi, Václavu Šolcovi, Josefu Ladislavu Turnovskému a Františku Věnceslavu Jeřábkovi. Otevřena byla v roce 1957. Téhož roku připravuje i výstavu k 75. výročí narození Marie Majerové (otevřená v PNP 22. 3. 1957 pod názvem Má vlast. K 75. výročí narození Marie Majerové), následuje výstava věnovaná Maxi Švabinskému (České písemnictví v díle Maxe Švabinského. K 85. narozeninám, otevřena 16. 9. 1958), na níž spolupracoval s malířovou dcerou Zuzanou. V roce 1959 připravuje dvě monografické výstavy – výstavu věnovanou Egonu Ervínu Kischovi (Napiš to, Kisch! O čem a jak psal Egon Erwin Kisch, otevřená v PNP 16. 1. 1959) a výstavu Zasloužilý umělec Zdeněk Kratochvíl. Ilustrace, skici a studie (otevřená 8. 9. 1959).

Větší projekty, na nichž participoval, se uskutečnily v roce 1960 a 1961. Od roku 1959 PNP spolu s Národním muzeem a Maticí slovenskou připravoval rozsáhlou výstavu věnovanou historii česko-slovenských literárních vztahů – pod názvem Ze společných kořenů. Tisíciletí literárních vztahů Čechů a Slováků – byla otevřena 29. 4. 1960. Vedle Ladislava Novomeského se na scénáři podílela i Marta Dandová a Antonín Boháč, libreto vytvořil Karol Rosenbaum z Ústavu slovenské literatury SAV, ten byl též redaktorem knihy s výstavou související – Dobré poselství. Z korespondence o literárních vztazích Čechů a Slováků.

Druhá velká výstava byla otevřena 5. 5. 1961 – S komunisty. 40. let literárního ruchu po boku KSČ, libreto a scénář k ní vytvořili L. Novomeský a Antonín Boháč. Ve stejném roce L. Novomeský pořádá ještě výstavu věnovanou Jaroslavu Seifertovi – Básníková Praha (básně pro výstavu vybíral Jaroslav Seifert, doprovodily je fotografie Josefa Sudka, výstava byla otevřena 22. 9. 1961). Svoji činnost výstavního referenta zakončil v roce 1962 oslavami výročí Boženy Němcové – spolu s A. Boháčem připravil k té příležitosti výstavu Milovaná. K 100. výročí úmrtí Boženy Němcové (otevřena 6. 4. 1962). Na výstavách často spolupracoval s výtvarníky – Františkem Tröstrem a Miroslavem Maryškou.

Jeho přítomnost v Památníku národního písemnictví využívala řada kulturních osobností, aby se s ním setkala (nejen pracovně), svědectvím je i dochovaný památník Eleny Bútorové, dcery L. Novomeského (viz inventář poř. č. 142). I přes svoje zapojení do velkých výstavních projektů v PNP nesměl být při akcích explicitně zmiňován a veřejně vystupovat, neboť L. Novomeský byl po celou dobu svého působení v PNP stále oficiálně odsouzený, zbavený občanských práv a měl zakázaný vstup na Slovensko. Tato situace se začala měnit až v únoru 1961, kdy mu tehdejší prezident Československé socialistické republiky Antonín Novotný udělil milost, v roce 1963 byl spolu s dalšími protizákonně souzenými v 50. letech oficiálně rehabilitován a vrátil se zpět do veřejného života.

Literární tvorba

Publikovat svoje básně začal už v roce 1921 na střední škole, v časopise Vatra mu vychází první báseň V samote, začíná přispívat do časopisů Nový rod, Svojeť. Uveřejňuje básně v komunistických časopisech – Proletářská neděle (příloha časopisu Pravda chudoby), publikuje v měsíčníku Spartakus. Píše též pro časopis Mladé Slovensko, na rok se stane jeho redaktorem, avšak už v roce 1925 je redaktorství zbaven z důvodu vnášení komunistické ideologie do časopisu.

V roce 1927 publikuje svoji první sbírku Neděľa, v roce 1932 mu vychází druhá sbírka – Romboid, o tři roky později sbírka Otvorené okná (v roce 1936 za ni obdržel Státní cenu za literaturu), roku 1939 Svätý za dedinou, sbírka Pašovaná ceruzkou (1949) reflektuje jeho věznění během druhé světové války, ta se stane na delší dobu jeho poslední.

Rok po návratu z vězení, na začátku roku 1957, má připravené verše pro další sbírku. O verše jej žádá v dopisu Pavol Horov, v tu dobu ředitel nakladatelství Slovenský spisovateľ (srov. inventář poř. č. 48). Verše v tomto časopisu vyšly, ovšem mnohem později, v roce 1962, do té doby je Ladislav

Příloha 9.3 Inventář osobního fondu

Novomeský nucen psát pouze „do šuplíku“. Vedle vlastní tvorby se v době svého působení v PNP věnoval i překladům veršů Borise Pasternaka a prózy Karla Nového. Překlad Nového *Plamen a vítr* (slovensky pod názvem *Plameň a vietor*) vyšel v roce 1962, překlad veršů Borise Pasternaka až v roce 1965 (pod názvem *Vlastnosti vášne*).

Po delší nucené literární odmlce (1950–1961) je vydáno hned několik nových sbírek Ladislava Novomeského: v roce 1963 je to *Vila Tereza a Do mesta 30 min.* (za obě získal Státní cenu za literaturu), o rok později další dvě – *Stamodtiaľ a iné* a *Nezbadaný svet* – verše k fotografiím Martina Martinčeka. Krom sbírek s novými verši vychází i řada výborů z veršů starších (např. *Dobry deň Vám*).

V roce 1963 jej zároveň Svaz slovenských spisovatelů navrhl na titul národního umělce. Proti udělení tohoto titulu se však v dopise předsednictvu svazu z 14. 2. 1963 ohradil s tím, že nechce převzít něco, co má charakter náplasti na jeho „politické a lidské rany a čo je ešte dôležitejšie, nechcem prijať laskanie rukou, o ktorých nemám istotu, či nelaskajú preto, aby mohli liskať iných i názorove mi blízkých ľudí“. Ve svém jenování národním umělcem spatřoval nebezpečí, že se na dobu, kdy byl on a jeho blízcí přátelé pronásledováni, zavrhováni, někteří dokonce popraveni (Vladimír Clementis) rychle zapomene: „Keď ma [...] zalejete do národného umelectva, pomôžete len vyvolať ilúziu, že je všetko v poriadku a moje mumifikovaná maličkosť bude toho poriadku ilustráciou“ (srov. inventář poř. č. 106). I přes tyto výhrady mu je titul udělen a L. Novomeský jej nakonec přijme.

Vedle psaní veršů se v 60. letech zaměřil více i na kulturní publicistiku – ve svých textech se vrací k období 50. let, stalinismu a popravě svého přítele a kolegy z časopisu DAV – Vladimíra Clementise. Za svoji novinářskou činnost obdržel v roce 1967 ještě Cenu Ludovíta Štúra.

Veřejná činnost po roce 1964

Prvním velkým veřejným vystoupením po dlouhé odmlce byl diskusní příspěvek na III. Sjezdu československých spisovatelů (22.–24. 1963), Novomeský byl zvolen do předsednictva Svazu slovenských spisovatelů. O vrácení členství už sice žádal dříve, a to v roce 1957, tehdy jej ovšem Svaz odmítl přijmout (srov. inventář poř. č. 48).

Po své rehabilitaci navázal i na někdejší politickou činnost: Vysočanský sjezd KSČ ho v srpnu 1968 zvolil do Ústředního výboru KSČ, v letech 1968–1971 působil jako poslanec a člen předsednictva Slovenské národní rady. Za normalizace zastával i některé kulturní posty – v období let 1968–1974 byl předsedou Matice slovenské, od roku 1973 (v době své vážné nemoci) jejím čestným předsedou. V roce 1974 za svůj poslední básnický soubor *Básne* získává – v pořadí již třetí – Státní cenu za literaturu.

Spolu s Gustavem Husákem se na konci 60. let zasloužil o přeměnu Československa na federaci dvou formálně suverénních národních států (České socialistické republiky a Slovenské socialistické republiky, se zachováním souhrnného názvu Československá socialistická republika, vznik k 1. lednu 1969).

V roce 1970 jej poprvé postihne mozková příhoda, po níž ochrne na polovinu těla, nemoc jej vyřazuje z veřejné činnosti, následující rok se záchvat opakuje, po něm je již definitivně upoután na lůžko. V sedmdesátých letech stále udržuje korespondenční vztahy např. s Jaroslavem Seifertem, Václavem Černým, Adolfem Hoffmeisterem – odpovědi těmto osobnostem píše buď manželka Karla, nebo je Novomeský manželce diktuje. Umírá 4. 9. 1976 v Bratislavě.

Další vztahy a události:

Novomeská Karla (roz. Marešová); datace vztahu: 1927/1932–1976; typ vztahu: manželka; zdroj informace: LA PNP, fond Novomeský Laco (vl. jm. Novomeský Ladislav), poř. č. 141.

Bútorová Elena (roz. Novomeská); datace vztahu: 1944–1976; typ vztahu: dcera; zdroj informace: Matejov, Radoslav: *Život a dielo L. Novomeského*. In: Novomeský Laco: *Laco Novomeský (1904–1976). Básnické dielo*. Ed. Radoslav Matejov. Literárneinformačné centrum, Bratislava 2005, s. 414–423.

Bútora Martin; datace vztahu: 1966–1976; typ vztahu: zeť; zdroj informace: LA PNP, fond Novomeský Laco (vl. jm. Novomeský Ladislav), poř. č. 113.

Bútora Daniel; datace vztahu: ?–1976; typ vztahu: vnuk; zdroj informace: LA PNP, fond Novomeský Laco (vl. jm. Novomeský Ladislav), poř. č. 140.

Příloha 9.3 Inventář osobního fondu

- Novomeský Daniel**; datace vztahu: 1939–1946; typ vztahu: syn; zdroj informace: Matejov, Radoslav: Život a dielo L. Novomeského. In: Novomeský, Laco: *Laco Novomeský (1904–1976). Básnické dielo*. Ed. Radoslav Matejov. Literárneinformačné centrum, Bratislava 2005, s. 414–423.
- Novomeská Irma (roz. Prikopová)**; datace vztahu: 1904–1964; typ vztahu: matka; zdroj informace: LA PNP, fond Novomeský Laco (vl. jm. Novomeský Ladislav), poř. č. 97.
- Novomeský Samuel**; datace vztahu: 1904–?; typ vztahu: otec; zdroj informace: LA PNP, fond Novomeský Laco (vl. jm. Novomeský Ladislav), poř. č. 7.
- Halabrinová Mária (roz. Novomeská)**; datace vztahu: 1904–?; typ vztahu: sestra; zdroj informace: Matejov, Radoslav: Život a dielo L. Novomeského. In: Novomeský, Laco: *Laco Novomeský (1904–1976). Básnické dielo*. Ed. Radoslav Matejov. Literárneinformačné centrum, Bratislava 2005, s. 414–423.
- Mareš Karel**; datace vztahu: 1927/1932–1952; typ vztahu: tchán; zdroj informace: LA PNP, fond Novomeský Laco (vl. jm. Novomeský Ladislav), poř. č. 141.
- Marešová Anna**; datace vztahu: 1927/1932–?; typ vztahu: tchýně; zdroj informace: LA PNP, fond Novomeský Laco (vl. jm. Novomeský Ladislav), poř. č. 141.
- Marešová Věra**; datace vztahu: 1927/1932–1976; švagrová; zdroj informace: LA PNP, fond Novomeský Laco (vl. jm. Novomeský Ladislav), poř. č. 140.
- Marešová Pavla (provdaná Sekaninová, Slavíková)**; datace vztahu: 1927/1932–1976; typ vztahu: švagrová; zdroj informace: LA PNP, fond Novomeský Laco (vl. jm. Novomeský Ladislav), poř. č. 141.
- Sekanina Ivan**; datace vztahu: 1922/1932–1940; typ vztahu: švagr; zdroj informace: LA PNP, fond Novomeský Laco (vl. jm. Novomeský Ladislav), poř. č. 141.
- Slavík, Drahomír**; datace vztahu: 1940/1944–1961; typ vztahu: švagr; zdroj informace: LA PNP, fond Novomeský Laco (vl. jm. Novomeský Ladislav), poř. č. 141.
- Kútská, Anna**; datace vztahu: 1919–1923; typ vztahu: přítelkyně ze studií na učitelském ústavu v Modre; zdroj informace: LA PNP, fond Novomeský Laco (vl. jm. Novomeský Ladislav), poř. č. 140.
- Památník národního písemnictví v Praze**; datace vztahu: 1956–1962; typ vztahu: výstavní referent; zdroj informace: Boháč, Antonín: Sedm let s Ladislavem Novomeským. *Glosy ze Strahova* 10, 1973, č. 18, s. 12.
- Boháč Antonín**; datace vztahu: 1956–1962; typ vztahu: spolupracovník z PNP; zdroj informace: Boháč, Antonín: Sedm let s Ladislavem Novomeským. *Glosy ze Strahova* 10, 1973, č. 18, s. 12.
- Václavková Jaroslava**; datace vztahu: 1956–1962; typ vztahu: ředitelka PNP; zdroj informace: *Památník národního písemnictví 1953–1978. Soupis publikací, výstav a kulturních pořadů*. Ed. Boris Mědílek. Panorama, Praha 1983.

Autor záznamu: Jáchimová Veronika

Zdroje informací:

- Boháč, Antonín: Sedm let s Ladislavem Novomeským. *Glosy ze Strahova* 10, 1973, č. 18, s. 12.
- Dandová, Marta: Jak šel čas. *Literární archiv* 51, 2019 [připravuje se].
- Doskočil, Zdeněk: Ladislav Novomeský v osidlech Státní bezpečnosti (1951–1954). *Moderní dějiny. Časopis pro dějiny 19. a 20. století = ModernHistory. Journal for the History of the 19th and 20th Century* 26, 2018, č. 2, s. 209–250.
- Doskočil, Zdeněk: Obvinění Ladislava Novomeského z tzv. slovenského buržoazního nacionalismu a jeho sebekritika na jaře 1950. *Moderní dějiny. Časopis pro dějiny 19. a 20. století = Modern History. Journal for the History of the 19th and 20th Century* 25, 2017, č. 2, s. 189–238.
- Košela, Jaroslav: DAV a DAVisti. In: *DAV DVA. Kultúrno-politický magazín* [online]: <https://davdva.sk/dav-a-davisti/> [cit. 3. 5. 2019].
- Leikert, Jozef. *Takový byl Ladislav Mňačko. V historickém kontextu do roku 1968*. Překlad Miroslava Poláková. Slovenský literárny klub v ČR, Praha 2013.
- Matejov, Radoslav: Život a dielo L. Novomeského. In: Novomeský, Laco: *Laco Novomeský (1904–1976). Básnické dielo*. Ed. Radoslav Matejov. Literárne informačné centrum, Bratislava 2005, s. 414–423.

Příloha 9.3 Inventář osobního fondu

Památník národního písemnictví 1953-1978. Soupis publikací, výstav a kulturních pořadů. Ed. Boris Mědílek. Panorama, Praha 1983.

Šmatlák, Stanislav (ed.): *Keď nevystačia slová. State o Lacovi Novomeskom.* Vydavateľstvo. Slov. akadémie vied, Bratislava 1964 [v tir.] 1965.

Šmatlák, Stanislav: *Ladislav Novomeský.* Překlad Ludvík Patera. Československý spisovatel, Praha 1978.

II. Dějiny archivního souboru

Dějiny archivního souboru:

Fond se skládá ze dvou větších celků: Soubor písemností L. Novomeského, které zanechal ve své pracovně v PNP po svém odchodu a které v roce 1965 a 1966 předal Literárnímu archivu tehdejší vedoucí Literárně expozičního oddělení PNP a bývalý kolega L. Novomeského Antonín Boháč (dříve řazeno pod přírůstková čísla: 46/65, 75/66). Část tohoto materiálu byla zpracována ve 2. stupni evidence a opatřena kartami, nevznikl ale žádný inventární seznam. U třech jednotlivostí, zařazených pod přírůstková čísla 38/93 (2 ks) a 52/93 (1 ks), se historie akvizice nepodařila přesněji dohledat. Jedná se o pohlednici Ladislava Novomeského tchánovi Karlu Marešovi z Kongresu slovenských spisovatelů z roku 1936 (dříve přírůstkové číslo 38/93), ta se patrně našla v PNP později, v roce 1993, a byla připojen do fondu L. Novomeského, to samé platí nejspíš i pro druhý dokument téhož přírůstkového čísla – návrh L. Novomeského na výstavu Marie Majerové. Pod přírůstkové číslo 52/93 byl zařazen tisk Ivana Sabinova s jeho podpisem a věnováním L. Novomeskému (Ivan Sabinov nemá samostatný fond v LA PNP, proto byl tisk nejspíš dodatečně zařazen právě do fondu L. Novomeského). Druhou část fondu (přírůstkové číslo 33/2013) tvoří materiály, které v roce 2013 darovala dcera L. Novomeského – Elena Bútorová. Darovány byly jak některé originály dokumentů (např. zbrojí pas, dokumenty vztahující se k věznění L. Novomeského a propadnutí jeho majetku), tak materiály ve formě xerokopií (několik básní, dopisy z vězení či fotografie), některé fotografie byly zapůjčeny k naskenování (fotografie L. Novomeského z různých období života a průkaz člena ÚV KSČ), nyní uloženy na DVD nosiči (EDVD 216). K této části fondu byl pořízen akviziční soupis.

Přímý zdroj akvizice:

Materiály pod přírůstkovým číslem 46/65 a 75/66 předal vedoucí Literárně expozičního oddělení PNP Antonín Boháč, u přírůstkových čísel 52/93 a 38/93 je akvizice nejasná, přírůstková čísla 33/2013 předala dcera L. Novomeského Elena Bútorová.

III. Archivní charakteristika archivního souboru

Archivní charakteristika archivního souboru:

Materiály ve fondu Laca Novomeského byly zpracovány v roce 2019 pod přírůstkovým číslem 33/2013. Fond obsahuje dokumenty převážně v češtině a slovenštině, dále je obsažena též maďarština, ruština a francouzština. Odhadovaný časový rozsah je 1900–2013. Fond obsahuje 174 jednotek popisu, které jsou uloženy ve 3 kartonech.
počet kartonů: 3

Způsob uspořádání:

Fond byl uspořádán podle schématu používaného v LA PNP pro osobní fondy: korporace

1 Doklady vlastní

1.1 osobní

1.2 vztahující se k odsouzení L. Novomeského

1.3 k výstavě Ze společných kořenů a knize Dobré poselství (tisk k výstavě)

2 Doklady rodinné

3 Korespondence vlastní

3.1 přijatá

3.1.1 osoby

Příloha 9.3 Inventář osobního fondu

- 3.1.2 korporace
- 3.2 odeslaná
 - 3.2.1 osoby
 - 3.2.2 korporace
- 4 Korespondence rodinná**
 - 4.1 přijatá
 - 4.1.1 osoby
 - 4.1.2 korporace
- 5 Rukopisy vlastní**
 - 5.1 poezie
 - 5.2 překlady
 - 5.3 pracovní materiály
- 6 Rukopisy cizí**
- 7 Tisky a výstřižky**
- 8 Fotografie**
 - 8.1 původce
 - 8.2 cizí
- 9 Dokumentace**

Pravidla zpracování jednotky popisu:

Fond byl zpracován podle Pokynů pro zpracování archivního materiálu v Literárním archivu PNP (Praha 2013). Tyto pokyny vznikly na základě požadavků vzešlých ze Základních pravidel pro zpracování archiválií (vydal Odbor archivní správy a spisové služby MV, Praha 2013, 2., revidované vydání 2015), která jsou v platnosti od 1. 5. 2013.

Budoucí přírůstky:

Nelze vyloučit možnost dalších přírůstků: část pozůstalosti L. Novomeského vlastní jeho dcera E. Bútorová, která již některé materiály (mnohé v xerokopiích) PNP věnovala, dokumenty L. Novomeského vztahující se k jeho činnosti v PNP mohou být v budoucnu delimitovány z podnikového archivu PNP.

Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání:

Jednotlivé dopisy L. Novomeského s kulturními a politickými osobnostmi jsou obsaženy ve fondech jiných osobností uložených v LA PNP (např. fondy: Černý Václav profesor, Hora Josef, Kálal Karel, Knap Josef, Majerová Marie, Mukařovský Jan, Neumann Stanislav Kostka, Nezval Vítězslav, Obec československých spisovatelů, Závada Vilém ad.). Osobní fond Ladislava Novomeského je uložen ve Slovenské národní knihnici v Martině (pod sign. 209), fond zpracovala dcera L. Novomeského Elena Bútorová. V tomto fondu se nachází především dokumenty k působení L. Novomeského v 60. letech: korespondence čtenářů novin, do nichž L. Novomeský přispíval (Pravda, Rudé právo, Literární listy, Kultúrny život), blahopřání k udělení Státní ceny Klementa Gottwalda, k titulu národního umělce a k životnímu jubileu, v xerokopiích jsou obsaženy projevy z let 1946–1947 (z doby jeho působení jako pověřence školství a osvěty), překlady Pasternakových básní (vyšly pod názvem Vlastnosti vášně), výstřižky z novin týkající se jeho politické činnosti v letech 1946–1947. Dokumenty vztahující se především k jeho věznění v 50. letech jsou uloženy ve fondech v Národním archivu (např. f. Správa sboru nápravné výchovy, Osobní vězeňský spis L. Novomeského a f. Komunistická strana Československa – Ústřední výbor 1945–1989, 03/10 – barnabitská komise, sv. 3, a. j. 39) a Archivu bezpečnostních složek (f. Ministerstvo národní bezpečnosti, sign. 66/1, kar. 216).

Fyzický stav archivního souboru:

Stav zachování fondu z hlediska fyzického je dobrý, některé dokumenty – především kopie dopisů psané na průklepový papír, jsou poškozeny. U některých dokumentů – především pracovních zápisníků

a památníku Eleny Bútorové – jsou vytrženy listy. U některých obálek dopisů, jež byly ve fondu ponechány, jsou vyříznuty známky.

IV. Tematický popis archivního souboru

Fond Laca Novomeského obsahuje převážně dokumenty vztahující se k jeho veřejnému působení a zaměstnání v PNP. Minimum materiálu se vztahuje k jeho literární činnosti, jsou to pouze drobné útržky veršů psané na pracovní materiály či xerokopie jednotlivých básní.

Část fondu L. Novomeského, obsahující materiály, které v této instituci zanechal, se úzce váže k jeho působení v PNP – jsou to materiály dokumentační povahy (doklady k připravovaným výstavám – koncepty libret k výstavám) a pracovní rukopisy (poznámky, výpisky, pracovní zápisníky). V pracovních materiálech lze najít i koncepty veršů, jedná se však pouze o drobnější útržky psané většinou na zadní strany různých pracovních materiálů a do pracovních deníků. Dále ve své pracovně zanechal několik fotografií blízkých přátel (Ivana Sekaniny, Jaroslava Ježka, Jiřího Weila ad.). Vedle toho je zde dochována i obsáhlejší korespondence, též pocházející z jeho působení v PNP – mezi touto korespondencí lze najít jak dopisy vztahující se k jeho práci v PNP (organizace výstav, korespondence s badateli, dopisy, které koncipoval pro tehdejší ředitelku Jaroslavu Václavkovou), tak korespondenci osobního charakteru – např. s literáty ze Slovenska (s bývalými kolegy z časopisu DAV a Literárního života). Tato korespondence pochází z doby, kdy byl sice již z vězení propuštěn (1956), ale oficiálně byl stále odsouzený a nesměl na Slovensko vycestovat (dopis od Pavola Horova z roku 1957 týkající se Novomeského literární tvorby a možnosti překládání pro nakladatelství Slovenský spisovateľ, jehož byl Pavol Horov ředitelem, dopisy od Gabriela Rapoše, Jána Ungára ad.).

Tematicky různorodější je ta část pozůstalosti, kterou věnovala v roce 2013 PNP jeho dcera Elena Bútorová. Nalezneme zde dokumenty vztahující se k různým obdobím života, materiál v této části je mezerovitý: v pozůstalosti lze nalézt některé osobní doklady (zbrojní průkaz, doklady o státním občanství, domovské listy, průkazka člena ÚV KSČ – na DVD ad.), dokumenty vztahující se k členům rodiny L. Novomeského (důchod manželky L. Novomeského, oddací list rodičů L. Novomeského, materiály k udělení stipendia Eleně Bútorové na pořádání pozůstalosti otce ad.), několik básní (především xerokopie), fotografický materiál (převážně reprodukce fotografií) – fotografie z různých období života (portrétní fotografie, fotografie z veřejného působení), dále soubor kondolencí k úmrtí L. Novomeského (dopisy či telegramy od přátel i institucí) a oficiální blahopřání státních institucí k životnímu jubileu L. Novomeského.

Ucelenější část tvoří dokumenty, které se týkají osudu L. Novomeského v padesátých letech – odvolání z funkce pověřence ministra školství a osvěty a odsouzení v procesu s buržoazními nacionalisty – dopisy z vězení rodině (xerokopie), vyjádření soudu a prokuratury k odsouzení, koncepty dopisů psané manželkou, dcerou a matkou L. Novomeského s žádostí o milost, soubor korespondence dokumentující zabavení majetku L. Novomeského v souvislosti s jeho odsouzením a vykupování zabavených věcí.

Součástí fondu jsou i rukopisy Eleny Bútorové (dcery L. Novomeského a zároveň i pořadatelky jeho pozůstalosti uložené v Literárním archivu Slovenské národní knihovny v Martině) – dva texty Hommage a O Pavle jsou vzpomínkami na matku – Karlu Marešovou a její sestru Pavlu, oba texty vznikly v souvislosti s chystaným výročím narození L. Novomeského v roce 2004. Elena Bútorová v nich zachycuje vlastní vzpomínky na rodiče a svoji tetu, jejich přátele, životní situaci rodiny spojenou s odsouzením otce v padesátých letech, pozadí seznámení svých rodičů, jak je zná z vyprávění příbuzných. Do textu je vnořen text Pavly Marešové, který vznikl jako odpověď na otázky Štefana Druga, životopisce L. Novomeského. Pavla Marešová v něm popisuje pozadí seznámení s Lacem Novomeským.

Elena Bútorová věnovala PNP i svůj památník, který si založila v době, kdy otec L. Novomeský pracoval v PNP a stýkal se s předními představiteli tehdejší kulturní scény, v památníku jsou zápisy a kresby od Maxe Švabinského, Viléma Závady, Karla Konráda, Vladimíra Holana, Adolfa Hoffmeistera, Jiřího Taufera, E. F. Buriana, Jana Wericha, Jaroslava Seiferta, Karla Nového, Zdeňka Kratochvíla či Louise Aragona.

Příloha 9.3 Inventář osobního fondu

Součástí této části pozůstalosti byl i obsáhlý soubor výstřižků týkajících se jeho veřejného působení a ohlasu jeho díla po smrti (z let 1964–2004).

V. Záznam o uspořádání archivního souboru a sestavení archivní pomůcky

Zpracovatel jednotky popisu: Jáchimová Veronika

Datum popisu: leden – květen 2019

Prameny a literatura: viz Zdroje informací

Seznam použitých zkratk:

ad. – a další

aj. – a jiné

bm – běžný metr

cit. – citováno

ČSSR – Československá socialistická republika

č. – číslo

daj – digitální archivní jednotka

ed. – editor

EJ – evidenční jednotka

fsn – evidenční jednotka fotografie na papírové podložce

f. – fond

jin – evidenční jednotka jiné

kar – evidenční jednotka karton

ks – kus, kusy

LA PNP – Literární archiv Památníku národního písemnictví

ll – list, listy

MV – ministerstvo vnitra

NAD – Národní archivní dědictví

ob. – obálka

poř. č. – pořadové číslo

rkp – evidenční jednotka rukopis

roč. – ročník

SAV – Slovenská akadémia vied

sign. – signatura

SNR – Slovenská národní rada

StB – Státní bezpečnost

sign. – signatura

s. – strana, strany

s. d. – sine dato (bez data)

ukl. č. – ukládací číslo

vl. jm. – vlastním jménem

ÚV KSČ – Ústřední výbor Komunistické strany Československa

ÚV KSS – Ústřední výbor Komunistické strany Slovenska

=> – v korespondenci označuje vztah odesílatel (pisatel) => adresát

[] – údaj doplněný zpracovatelem fondu,

[?] – u jména osoby – špatně čitelné jméno z důvodu nekvalitního tisku či problematicky čitelného rukopisu

/ – v dataci odhad intervalu let, v němž vznikly dokumenty zařazené pod jedno pořadové číslo

- – v dataci označuje skutečný interval let, v němž vznikly dokumenty zařazené pod jedno pořadové číslo

Obsah	Datace	Ev.jed.	Ukl.č.	Poř.č.
CZ630000020//1206	[1900]-[2013]			1
Názevarchivního souboru: NovomeskýLaco (vl. jm. NovomeskýLadislav) (1904-1976)				
EJ (početa druh):				
53 fsn				
3 kar				
2 rkp				
1 jin				
Jazyky: čeština, francouzština, maďarština, ruština, slovenština				
1				
Doklady vlastní				2
1/1				
doklady osobní				3
1/1//1				
osvědčení o nemajetnosti, 1 ll	1922	1 kar	k1	4
1/1//2				
studium a zaměstnání:	1923/1962	kar	k1	5
ustavení do funkce učitele na II. lidové škole v Bratislavě z roku 1923, 1 ll				
lékařské osvědčení pro výkon povolání učitele z roku [1923], 1 ll				
osvědčení o účasti na kurzech ručních prací pro učitele národních škol z roku 1924, 1 ll				
xerokopie dodatku k životopisnému dotazníku z roku 1958, 14 ll				
xerokopie seznamu zaměstnání vykonávaných v letech 1923-1961, 1 ll				
1/1//3				
občanství a trvalý pobyt:	1926-1957	kar	k1	6
domovské listy, potvrzení o domovské příslušnosti a její ztrátě z let 1926-1956, 3 ll				
osvědčení o státním občanství Československé republiky z let 1932-1957, 3 ll				
žádost o vydání občanského průkazu z roku 1950, 2 ll				
1/1//4				
výtah z matriky narozených z Budapešti s připojeným slovenským překladem, 2 ll	1932	kar	k1	7
1/1//5				
zbrojní pas s průkazovou fotografií, 1 ks	1947	kar	k1	8
1/1//6				
nepřijetí dcery Eleny Bútorové na 95. osmiletou střední školu v Praze z důvodu odsouzení L. Novomeského:	1958	kar	k1	9
koncepty dopisů - pro sekretariát ÚV KSČ (pro Vladimíra Kouckého), pro Václava Kopeckého, korespondence s ředitelstvím školy ad., 13 ll				
1 ob.				
1/1//7				
lékařský návrh na pobyt v lázních, 1 ll	1960	kar	k1	10
1/1//8				
plná moc L. Novomeského pro dceru Elenu Bútorovu, 2 ll	1973	kar	k1	11

Příloha 9.3 Inventář osobního fondu

Obsah	Datace	Ev.jed.	Ukl.č.	Poř.č.
1/1/9 úmrť L. Novomeského: parte, 1 ll výpis z knihy úmrť, 3 ll	1976	kar	k1	12
1/2 doklady vztahující sek odsouzenL. Novomeského				13
1/2//1 korespondence Karly Novomeské (manželka L. Novomeského) vztahující se k propadnutí majetku v souvislosti s odsouzením L. Novomeského: dopisy pro generální prokuraturu, vykupování konfiskovaných věcí, rozdělení majetku manželů Novomeských, korespondence s Annou Marešovou (tchýně L. Novomeského), s Pavlou Marešovou (švagrová L. Novomeského) vztahující se k právním záležitostem v souvislosti se zabavením věcí ad., 55 ll stvrzenky o zaplacení, 6 ll 2 ob. skan: EDVD 216	1951-1956	kar	k1	14
1/2//2 žádosti manželky o návštěvy a povolení k dopisování s uvězněným L. Novomeským, 7 ll skan: EDVD 216	1951-1955	kar	k1	15
1/2//3 dopisy L. Novomeského z vězení psané rodině: xerokopie dopisů, opis rukou Irmy Novomeské (matka L. Novomeského) doplňný jejími poznámkami, součástí dopisů verše adresované Eleně Bútorové (dcera L. Novomeského), 20 ll 1 dopis xerokopie rukopisu L. Novomeského, 2 ll skeny: EDVD 216	1954-1955	kar	k1	16
1/2//4 doklady vztahující se k dočasnému propuštění, zamítnutí žádosti o propuštění a udělení milosti, 9 ll skan: EDVD 216	1954-1963	kar	k1	17
1/2//5 koncepty dopisů s žádostí o milost pro L. Novomeského psány E. Bútorovou (dcera L. Novomeského) a Karlou Novomeskou (manželka L. Novomeského), 6 ll skan: EDVD 216	1955	kar	k1	18
1/2//6 dopis L. Novomeského odeslaný před odchodem na stranickou komisi pro případ, že by byl opět zatčen, 1 ll - dopis začíná formulací "Drahý Kardle..." - oslovení se vztahuje k manželce Karle	1956	kar	k1	19
1/2//7 dopis Štefana Druga pro Elenu Bútorovu (dcera L. Novomeského) vztahující se k období vězení L. Novomeského, dopis psán v souvislosti s přípravou knihy Š. Druga Umenie politiky, politika umenia. Z listov Laca Novomeského. III. (Bratislava, Tatran 1990), 2 ll	1989	kar	k1	20

Příloha 9.3 Inventář osobního fondu

Obsah	Datace	Ev.jed.	Ukl.č.	Poř.č.
1/3				21
doklady k výstavě Ze společných kořenů a knize Dobré poselství (tisk k výstavě)				
1/3//1 Boháč Antonín (jeden ze scénáristů výstavy) - sylabus výstavy Ze společných kořenů, 15 ll	1959	kar	k1	22
1/3//2 Dolanský Julius - posudek na návrh libreta výstavy Ze společných kořenů, 1 ll	1959	kar	k1	23
1/3//3 korespondence výstavního referenta L. Novomeského a ředitelky Jaroslavy Václavkové (za PNP) s Karolem Rosenbaumem, autorem libreta a spoluautorem tisku k výstavě, 27 ll	1959-1960	kar	k1	24
1/3//4 korespondence výstavního referenta L. Novomeského a ředitelky Jaroslavy Václavkové (za PNP) s badateli a dalšími osobami zapojenými do realizace výstavy (žádosti o zapůjčení exponátů, dotazy na rodinné příslušníky spisovatelů, poděkování za účast na vernisáži ad.), 22 ll 1 ob.	1959-1960	kar	k1	25
1/3//5 koncept knihy Dobré poselství. Z korespondence o literárních vztazích Čechů a Slováků (autor neuveden), 2 ll	1960	kar	k1	26
2				27
Doklady rodinné				
2//1 Novomeská Karla (manželka L. Novomeského): lékařská zpráva z roku 1954, 1 ll dopis vztahující se k placení zdravotních výloh L. Novomeským za nemocnou manželku z roku 1955, 1 ll vyplácení důchodu Karly Novomeské z let 1976-1991, 4 ll	1954-1991	kar	k1	28
2//2 Novomeský Daniel (syn L. Novomeského): výpis z matriky zemřelých - záznam o úmrtí Daniela Novomeského dne 12. 11. 1946, 1 ll	1946	kar	k1	29
2//3 Bútorová Elena (dcera L. Novomeského): doklady vztahující se ke stipendiu od Slovenského literárního fondu na pořádání pozůstalosti L. Novomeského, 6 ll útržky složenek s částkami vyplaceného stipendia, 7 ll 1 ob.	1976-1977	kar	k1	30
2//4 Novomeský Samuel (otec L. Novomeského): záznam o uzavření manželství s Irmou Prikopovou (matka L. Novomeského), 2 ll	1903	kar	k1	31
3				32
Korespondence vlastní				
3/1				33
přijatá				
3/1/1				34

Příloha 9.3 Inventář osobního fondu

Obsah	Datace	Ev.jed.	UKL.č.	Poř.č.
osoby				
3/1/1//1				
Benka Martin 1 ks	1958	kar	k1	35
3/1/1//2				
Boháč Antonín 2 ks spolupodepsána: nezjištěná	1958	kar	k1	36
3/1/1//3				
Burianová Marie 2 ks	1964	kar	k1	37
3/1/1//4				
Bútorová Elena (dcera L. Novomeského) 3 ks	1951/1969	kar	k1	38
3/1/1//5				
Bžoch Jozef 1 ks příloha: Novomeský Laco: Náš Šalda, neuveřejněný článek pro Slovenské Pohľady, tisk s korekturou, 7 ll	1957	kar	k1	39
3/1/1//6				
Drug Štefan 4 ks fyzický stav: 1 pohlednice poškozena - vyřiznutá známka	1961-1962	kar	k1	40
3/1/1//7				
Dvořák Jaromír 2 ks příloha: strojepisná kopie Otevřeného dopisu revolučním spisovatelům v Československu z roku 1930 opatřený rukopisnými poznámkami J. Dvořáka, 5 ll	1958	kar	k1	41
3/1/1//8				
Eliášová Hana 1 ks	1964	kar	k1	42
3/1/1//9				
Ferenčík Ján 1 ks	1957	kar	k1	43
3/1/1//10				
Goliat Karel 1 ks	1958	kar	k1	44
3/1/1//11				
Halabrinová Mária [?] (sestra L. Novomeského) 1 ks spolupodepsána: Drobková Věra	1956	kar	k1	45
3/1/1//12				
Holdoš Ladislav 1 ks	1965	kar	k1	46
3/1/1//13				
Homola Pavol 2 ks spolupodepsána: Homolová Jiřina	1962	kar	k1	47
3/1/1//14				
Horov Pavol 3 ks spolupodepsán: [Zével] V.	1956-1957	kar	k1	48
3/1/1//15				
Horváth Július 1 ks	1960	kar	k1	49
3/1/1//16				
Jelínek Karel 1 ks	1961	kar	k1	50

Příloha 9.3 Inventář osobního fondu

Obsah	Datace	Ev.jed.	UKL.č.	Poř.č.
3/1/1//17 Kirschner Zdeněk 1 ks	1965	kar	k1	51
3/1/1//18 Klinger [?] Evžen 1 ks	1957	kar	k1	52
3/1/1//19 Kostra Ján 1 ks	1956	kar	k1	53
3/1/1//20 Kovačevičová Soňa 1 ks	1956/1962	kar	k1	54
3/1/1//21 Kubíček Ludvík 1 ks	1960	kar	k1	55
3/1/1//22 Mahenová Karla 1 ks	1960	kar	k1	56
3/1/1//23 Marčák Bohuslav 2 ks	1956/1962	kar	k1	57
3/1/1//24 Matuška Alexander 1 ks spolupodepsáni: Horov Pavol, Noha Jan, Branislav František, Jariš Milan [?], nezjištěný Jan	1957	kar	k1	58
3/1/1//25 Nechvátal František 1 ks	1957	kar	k1	59
3/1/1//26 nezjištěná Marie B. 1 ks	1971	kar	k1	60
3/1/1//27 Novomeská Irma (matka L. Novomeského) 1 ks	1956	kar	k1	61
3/1/1//28 Pavlíková Marta 1 ks spolupodepsán: nezjištěný Štefan	1958	kar	k1	62
3/1/1//29 Polách Ota 1 ks	1958	kar	k1	63
3/1/1//30 Rapoš Gabriel 2 ks	1957	kar	k1	64
3/1/1//31 Ríha [?] Dušan 1 ks	1958	kar	k1	65
3/1/1//32 Sedlák Imrich 1 ks	1962	kar	k1	66
3/1/1//33 Seifert Jaroslav 2 ks fyzický stav: obálka poškozena - vyříznutá známka	1961-1969	kar	k1	67
3/1/1//34 Seifert Jaroslav ml. 1 ks	1958	kar	k1	68

Příloha 9.3 Inventář osobního fondu

Obsah	Datace	Ev.jed.	UKL.č.	Poř.č.
3/1/1//35 Sklenář Václav 3 ks příloha: libreto V. Sklenáře k výstavce Marie Majerové pro základní školu v Kladně, 2 II	1962	kar	k1	69
3/1/1//36 Šefčáková Eva 1 ks	1957	kar	k1	70
3/1/1//37 Švabinská Zuzana 3 ks	1958-1960	kar	k1	71
3/1/1//38 Taufér Jiří 1 ks	1958	kar	k1	72
3/1/1//39 Timmerman O. 1 ks fyzický stav: obálka poškozena - vyříznutá známka	1961	kar	k1	73
3/1/1//40 Tröster František 1 ks	1961	kar	k1	74
3/1/1//41 Turečková-Čambalová Běta 1 ks	1961	kar	k1	75
3/1/1//42 Ungár Jan 1 ks	1965	kar	k1	76
3/1/1//43 Urx Richard 1 ks	1958	kar	k1	77
3/1/1//44 Žantovský Jiří 2 ks	1956	kar	k1	78
3/1/1//45 kondolence k úmrtí L. Novomeského 15 ks	1976	kar	k1	79
3/1/2				80
korporace				
3/1/2//1 Ministerstvo kultúry Slovenskej socialistickej republiky, ministr - Bratislava 2 ks podepsán: Válek Miroslav	1969-1973	1 kar	k2	81
3/1/2//2 Ministerstvo školství a národní osvěty Československé republiky, ministr - Praha 1 ks podepsán: Franke Emil	1936	kar	k2	82
3/1/2//3 Památník národního písemnictví, spolupracovníci - Praha 1 ks	1969	kar	k2	83
3/1/2//4 Pravda, redakce - Bratislava 1 ks	1970	kar	k2	84
3/1/2//5 Prezident Československé socialistické republiky - Praha 1 ks podepsán: Svoboda Ludvík podepsán: Schwarz Štefan	1969	kar	k2	85

Příloha 9.3 Inventář osobního fondu

Obsah		Datace	Ev.jed.	Ukl.č.	Poř.č.
3/1/2//6					
Slovenská akadémia vied, predseda - Bratislava	1 ks	1969	kar	k2	86
3/1/2//7					
Sväz slovenských spisovateľov - Bratislava	1 ks	1964	kar	k2	87
3/1/2//8					
Univerzita Komenského, rektor - Bratislava	1 ks	1974	kar	k2	88
podepsán rektor: Huraj Emil					
3/1/2//9					
Ústřední výbor Komunistické strany Československa - Praha	1 ks	1969	kar	k2	89
podepsán: Husák Gustáv					
3/1/2//10					
Vláda Československé republiky, predseda - Praha	1 ks	1950	kar	k2	90
podepsán: Zápotocký Antonín					
3/1/2//11					
Vláda Slovenskej socialistickej republiky, predseda - Bratislava	4 ks	1969-1973	kar	k2	91
podepsán: Colotka Peter					
3/1/2//12					
kondolence k úmrtí L. Novomeského	2 ks	1976	kar	k2	92
3/2					93
odeslaná					
3/2/1					94
osoby					
3/2/1//1					
=> Goliat Karel	1 ks	1958	kar	k2	95
3/2/1//2					
=> [Horov Pavol]	1 ks	1956	kar	k2	96
3/2/1//3					
=> Husák Gustáv	1 ks	1964	kar	k2	97
3/2/1//4					
=> Chorváth Michal [?]	1 ks	1959/1962	kar	k2	98
3/2/1//5					
=> [Jandová] Miluška	1 ks	1960	kar	k2	99
3/2/1//6					
=> nezjištěný	1 ks	1968	kar	k2	100
- rukou E. Bútorové připsán adresát dopisu, jméno nečitelné					
3/2/1//7					
=> nezjištěný profesor	1 ks	1956/1962	kar	k2	101
3/2/1//8					
=> Mareš Karel (tchán L. Novomeského)	1 ks	1936	kar	k2	102
spolupodepsáni: Jilemnický Petr, Clementis Vladimír, Matuška Alexander, Rypáček Karol Vojtech, Rybák Josef [?] a další nezjištění					
3/2/1//9					
=> Zich Miloslav	1 ks	1959	kar	k2	103

Příloha 9.3 Inventář osobního fondu

Obsah	Datace	Ev.jed.	UKL.č.	Poř.č.
3/2/2				104
korporace				
3/2/2//1				
=> Slovenský spisovateľ, nakladateľstvo - Bratislava 1 ks	1964	kar	k2	105
3/2/2//2				
=> Sväz slovenských spisovateľov, predsedníctvo - Bratislava 1 ks	1963	kar	k2	106
4				
KorespondenceroDinná				107
4/1				
přijatá				108
4/1/1				
osoby				109
4/1/1//1				
Seifert Jaroslav => Novomeská Karla (manželka L. Novomeského) 2 ks příloha: drobný tisk (poděkování J. Seiferta za blahopřání k životnímu jubileu), 1 ks (2 ll)	1974	kar	k2	110
4/1/1//2				
[Seifertová Marie] => Novomeská Karla (manželka L. Novomeského) 1 ks	1986	kar	k2	111
4/1/1//3				
Zbavitel Alois => [Novomeská Karla (manželka L. Novomeského)]; Novomeská Karla (manželka L. Novomeského) 1 ks	1973	kar	k2	112
4/1/1//4				
Seifert Jaroslav => Bútorová Elena (dcera L. Novomeského) 1 ks	1966	kar	k2	113
4/1/2				
korporace				114
4/1/2//1				
Gymnázium v Senici, ředitel => Bútorová Elena (dcera L. Novomeského) 1 ks podepsán: Hrušecký Ján	2005	kar	k2	115
4/1/2//2				
Klub slovenskej kultúry - Praha => Bútorová Elena (dcera L. Novomeského) 1 ks	1976/1995	kar	k2	116
4/1/2//3				
Nadácia Ladislava Novomeského, predseda - Bratislava => Bútorová Elena (dcera L. Novomeského) 1 ks podepsán: Ballek Ladislav	1993	kar	k2	117
5				
Rukopisy vlastní				118
5/1				
poezie				119

Příloha 9.3 Inventář osobního fondu

Obsah	Datace	Ev.jed.	Ukl.č.	Poř.č.
5/1/1 Do památníka opis básně rukou Army Novomeské (matka L. Novomeského), báseň otištěna v časopisu Plamen 5/62 xerokopie, 1 ll	1962	kar	k2	120
5/1/2 Gratulanti. K 26. III. 59 báseň věnovaná Jánú Halabrinovi (švagr L. Novomeského) xerokopie rukopisu, 2 ll skan: EDVD 216	1959	kar	k2	121
5/1/3 Pri osmdesiatke báseň věnovaná Irmě Novomeské (matka L. Novomeského) xerokopie rukopisu, 2 ll	1960	kar	k2	122
5/1/4 „Už ani neviem kedy...“ báseň fotografie rukopisu, 3 ks	1924/1976	3 fsn	k2	123
5/1/5 „Všetko je skončené...“ báseň psaná ve vězení v 50. letech, založená v jedné z knih ve vězeňské knihovně xerokopie strojopisu s rukopisnými poznámkami, 1 ll skan: EDVD 216	1951/1956	kar	k2	124
5/1/6 „Zažloutlé verše památníků...“ báseň strojopisný opis básně zapsané do pamětní knihy PNP, 1 ll báseň použita na novoročence PNP na rok 1960	1953/1959	kar	k2	125
5/1/7 24. XII. 1955. Karle báseň věnovaná Karle Novomeské (manželka L. Novomeského) rukopis, 1 ll skan: EDVD 216	1955	1 rkp	k2	126
5/1/8 koncept veršů (patrně pro poemu Do mesta 30 min.) verše psány na zadní stranu novoročenky na rok 1960 Hany Eliášové, 1 ll, na pozvánku na literární večer k výstavě Ze společných kořenů 1960, 1 ll, na list s poznámkami vztahujícími se k výstavám, 1 ll rukopis, 3 ll	1960	kar	k2	127
5/1/9 pracovní zápisník s náčrtý několika básní rukopis, 1 ks (13 ll)	1956/1962	kar	k2	128
5/2 překlady				129
5/2/1 Nový Karel: Plameň a vietor fragment překladu románu do slovenštiny rukopis, 1 ll				130

Obsah	Datace	Ev.jed.	Ukl.č.	Poř.č.
5/3				131
pracovní materiály				
5/3//1 opisy dopisů adresovaných přítelkyni Anně Kútské a básně „Já trhám velké srdce svoje...“ strojopis, doplněno komentáři, 11 ll	1923	kar	k2	132
5/3//2 návrh na výstavu k výročí narození Marie Majerové strojopis, 2 ll - výstava v PNP otevřena 22. 3. 1957 pod názvem Má vlast. K 75. výročí narození M. M.	1956/1957	kar	k2	133
5/3//3 pracovní deníky vztahující se k jeho zaměstnání výstavního referenta v PNP rukopis, 2 ks (54 ll + 64 ll) vloženo: pozvánka na literární večer Jiřího Tauerera z roku 1961 s rukopisnými poznámkami, 1 ll, rukopisné poznámky, 2 ll, rukopisné poznámky na rubu s fragmentem dopisu Karlu [?] Novému, 1 ll	1959/1961	kar	k2	134
5/3//4 poznámky o významu a užití slov rukopis, 2 ll	1959/1962	kar	k2	135
5/3//5 poznámky k výstavě S komunisty. 40 let literárního ruchu po boku KSČ rukopis, 27 ll	1960/1961	kar	k2	136
5/3//6 koncept libreta výstavy Společná cesta básníků a státníků rukopis, 49 ll - pod názvem S komunisty. 40 let literárního ruchu po boku KSČ otevřena v PNP 5. 5. 1961	1960/1961	kar	k2	137
6				
Rukopisy cizí				138
6//1 Bútorá Daniel (vnuk L. Novomeského): projev na pohřbu Karly Novomeské (manželka L. Novomeského) počítačový tisk, 2 ll	1991	1 kar	k3	139
6//2 Bútorová Elena (dcera L. Novomeského): Hommage. Mame vzpomínky na Karlu Marešovou (později Novomeská, manželka L. Novomeského) a otce L. Novomeského počítačový tisk s podpisem E. Bútorové, 7 ll - v úvodu textu básně L. Novomeského - 24. 12. 1955. Karle	2003/2004	kar	k3	140

Příloha 9.3 Inventář osobního fondu

Obsah	Datace	Ev.jed.	Ukl.č.	Poř.č.
6//3 Bútorová Elena (dcera L. Novomeského): O Pavle vzpomínky na Pavlu Marešovou (švagrová L. Novomeského) a okruh lidí kolem ní (Ivan Sekanina, Vladimír Clementis, Laco Novomeský ad.) počítačový tisk, 11 l	2003/2004	kar	k3	141
6//4 Bútorová Elena (dcera L. Novomeského) památník se zápisy kresbami literátů a výtvarníků - M. Švabinský, V. Závada, K. Konrád, V. Holan, A. Hoffmeister, J. Taufer, E. F. Burian, A. Moyzes, J. Werich, J. Seifert, K. Nový, Z. Kratochvíl, L. Aragonad., 1 ks (21 l) příloha: text E. Bútorové o historii památníku počítačový tisk z roku [2013], 1 l fyzický stav: některé díly v památníku vytrženy	1956/2013	1 jin	k3	142
6//5 Tóth Jozef: Novomeskému báseň napsaná k příležitosti úmrtí L. Novomeského xerokopie strojopisu, 1 l příloha: medailon Jozefa Tótha, xerokopie z neurčeného tisku, 1 l	1976	kar	k3	143
6//6 Urbánková Jarmila: Kresby Maxe Švabinského báseň rukopis, 1 l	1956/1962	1 rkp	k3	144
7 Tisky a výstřižky				145
7//1 Bakoš Mikuláš: Problémy sociologie literatury separát s rukopisným věnováním L. Novomeskému, úvodní studie z knihy Sociologia literárního vkusu L. L. Schückinga, z němčiny přeložil Rudolf Mrlian a Mikuláš Bakoš (Trnava, Fr. Urbánek 1943), 1 ks	1943	kar	k3	146
7//2 Kochol Viktor: Dvojdmost' básníková. Na okraj Kunderova překladu Novomeského separát s vlastnoručním podpisem V. Kochola a věnováním L. Novomeskému, článek vyšel v České literatuře 13/1965, 1 ks	1965	kar	k3	147
7//3 Ladislav Novomeský. 1904-1976 (Martin, Matica slovenská 1979) soubor 21 samostatných fotografií L. Novomeského s úvodním textem od Márii Hagarové shrnujícím jeho umělecké dílo, 2 ks	1979	kar	k3	148
7//4 Liehm A. J.: Generace xerokopie dvou rozhovorů vedených A. J. Liehmem s L. Novomeským z roku 1965 a 1968, 28 l	1965-1968	kar	k3	149
7//5 Sabinov Ivan: In memoriam Petra Bezruče tisk s podpisem I. Sabinova a věnováním L. Novomeskému, 1 ks	1958	kar	k3	150

Příloha 9.3 Inventář osobního fondu

Obsah	Datace	Ev.jed.	Ukl.č.	Poř.č.
7//6 články o životě a díle L. Novomeského výstřižky z novin a časopisů, 24 ll xerokopie článků, 7 ll časopisy, 2 ks	1964-2004	kar	k3	151
7//7 novoročenka Památníku národního písemnictví na rok 1960 s básní L. Novomeského „Zažloutlé verše památníků...“ a dřevorytem Dagmar Černé drobný tisk s vlastnoručním podpisem L. Novomeského, 1 ks 1 ob.- novoročenka odeslána Halabrinové Márii (sestra L. Novomeského) skan: DVD 0057400015403-7	1960	kar	k3	152
7//8 výstřižky o osudu rodiny Ivana Horvátha, přítele L. Novomeského, slovenského spisovatele, politika a právníka ze Senice, 2 ll	1991/2013	kar	k3	153
8				
Fotografie				154
8/1				
fotografie původce				155
8/1//1 reprodukce portrétních fotografií L. Novomeského z různých let, 8 ks	1919/1976	8 fsn	k3	156
8/1//2 reprodukce fotografií s rodinou (s dcerou Elenou a manželkou Karlou, s tchánem Karlem Marešem, fotografie domu matky L. Novomeského), 5 ks skeny: EDVD 216 109-141 - zadní strany opatřeny poznámkami E. Bútorové (dcera L. Novomeského)	1900/1965	5 fsn	k3	157
8/1//3 reprodukce fotografií L. Novomeského z jeho veřejného působení, 10 ks zadní strany opatřeny poznámkami E. Bútorové (dcera L. Novomeského)	1946/1973	10 fsn	k3	158
8/1//4 fotografie L. Novomeského s Jaroslavem Ježkem, autor: nezjištěný, 1 ks místo: nezjištěné, fotografie na papírové podložce, analogový záznam - fotografie zaslána jako pohled Pavle Sekaninové (roz. Marešová, švagrová L. Novomeského) odesílatel: nezjištěná Lidka, spolupodepsáni: nezjištěná Věra a další nezjištění, rok odeslání nečitelný	1921/1942	1 fsn	k3	159
8/1//5 reprodukce společné fotografie studentů učitelského ústavu v Modre, krom L. Novomeského na fotografii i jeho přítelkyně Anna Kútská, 2 ks - zadní strany opatřeny poznámkami E. Bútorové (dcera L. Novomeského)	1922/1923	2 fsn	k3	160
8/1//6 reprodukce fotografií L. Novomeského s Iljou Erenburgem a Borisem Polevojem, 3 ks - zadní strany opatřeny poznámkami E. Bútorové (dcera L. Novomeského)	1964	3 fsn	k3	161

Příloha 9.3 Inventář osobního fondu

Obsah	Datace	Ev.jed.	Ukl.č.	Poř.č.
8/1//7 fotografie z udílení vyznamenání hrdina ČSSR 1969, na fotografii spolu s Gustavem Husákem, vyznamenání předává prezident Ludvík Svoboda, 2 ks - zadní strany opatřeny poznámkami E. Bútorové (dcera L. Novomeského)	1969	2 fsn	k3	162
8/1//8 reprodukce fotografií z pohřbu L. Novomeského, 5 ks - na fotografiích např. Gustáv Husák, zadní strany opatřeny poznámkami E. Bútorové (dcera L. Novomeského)	1976	5 fsn	k3	163
8/1//9 fotografie pomníku L. Novomeského v Brodzanech, dílo sochaře Tibora Kaveckého, 2 ks - zadní strany opatřeny poznámkami E. Bútorové (dcera L. Novomeského)	1989	2 fsn	k3	164
8/2				
cizí				165
8/2//1 Clementis Vladimír portrét ze starších let, autor nezjištěný, místo: nezjištěné, 1 ks fotografie na papírové podložce, analogový záznam	1945/1952	1 fsn	k3	166
8/2//2 Javůrková Jožka portrét, průkazové fotografie, 2 ks	1926	2 fsn	k3	167
8/2//3 Noha Jan fotografie s dalšími nezjištěnými, 3 ks	1930/1955	3 fsn	k3	168
8/2//4 Novomeská Karla (manželka L. Novomeského) portrét z mladších let xerokopie fotografie a její zadní strany, 2 ks	1920/1935	kar	k3	169
8/2//5 Sekanina Ivan portrét z mladších let, 2 ks	1919/1935	2 fsn	k3	170
8/2//6 Široký Viliam fotografie s dalšími nezjištěnými, 2 ks	1930/1945	2 fsn	k3	171
8/2//7 Weil Jiří portrét z mladších let, autor: fotografie Ateliér Drtikol - Praha, 1 ks portrét ze starších let, 1 ks	1915/1959	2 fsn	k3	172
9				
Dokumentace				173
9//1 výstava Laco Novomeský. Život a dielo (15. 12. 1976 – 7. 1. 1977, Bratislava) katalog výstavy, 1 ks seznam zápůjček na výstavu, 1 ll	1976-1977	kar	k3	174

Název archivní pomůcky:	Novomeský Laco (1904–1976)
Časové rozmezí archivní pomůcky:	[1900]–[2013]
Počet evidenčních jednotek zpřístupněných archivní pomůckou:	59 (53 fsn, 3 kar, 2 rkp, 1 jin)
Počet jednotek popisu, které lze na základě archivní pomůcky zpřístupnit:	174
Rozsah archivní pomůckou zpřístupněných archiválií:	0,3 bm (3 archivní kartony)
Stav archivní pomůckou zpřístupněných archiválií ke dni:	8. 5. 2019
Zpracovatel archivního souboru:	Veronika Jáchimová
Archivní pomůcku sestavil:	Veronika Jáchimová
Počet stran archivní pomůcky:	25
Archivní pomůcku schválil:	PhDr. Tomáš Pavlíček, PhD.

Příloha 9.4 Ukázka z Inventárního seznamu ke skenování fondu (ukázka stran 1 a 7)

K1

Poř. č.	Obsah a Poznámka	Kusy	Datace
1	Doklady vlastní		
2	očkovací vysvědčení z 19. 5. 1849, 1 list		
3	školní úkoly z 30. 7. - 20. 8. 1860, 3 ll (1 list v půli utržen)		
4	odměna pilnosti a dobrých mravů ze školy ve Slaném z roku 1862, 1 list		
5	biřmovací lístek z 2. 5. 1862, 2 ll		
6	doklad Městské rady ve Slaném o osvobození z placení školného ze 3. třídy gymnázia z 1. 4. 1865, 1 list		
7	potvrzení Arcibiskupské konsistoře v Praze Farnímu úřadu v Kvilicích o přijetí V. Beneše do arcibiskupského konviktu v Praze z 12. 9. 1866, opis, 1 list		POTRHAŇE / K TĚM
8	souhlas rodičů ke vstoupení do semináře z 26. 9. 1866, 1 list		
9	vysvědčení z Gymnázia ve Slaném z let 1863-1866, 6 ll		
10	vysvědčení z Novoměstského gymnázia v Praze z let 1867-1869, 5 ll		
11	nacionále V. Beneše jako posluchače theologické fakulty v Praze z roku 1870, 1 list		POTRHAŇE PORŮDÍ SWZEC KONSULTACE S D. LABUROVOU
12	imatrikulační list V. Beneše jako posluchače bohosloví na Karlově univerzitě v Praze ze 17. 2. 1870, 1 list		
13	sdělení ředitelství arcibiskupského semináře v Praze o přijetí do semináře z 24. 8. 1870, 1 list		
14	doklad o odvodu (žádost Obecního úřadu v Třebízi ředitelství arcibiskupského semináře) z 10. 5. 1871, 1 list		
15	lékařské vysvědčení od lékaře MUDr. Adolfa Otta v Mariánských Lázních z 18. 8. 1873, 1 list		
16	doklad Farního úřadu v Kvilicích o dosloužení V. Beneše svému otci k smrti a opatření pohřbu z 21. 1. 1875, 1 list		
17	přípisy Okresního soudu ve Slaném v záležitosti projednání pozůstalosti jeho otce Václava Beneše, krejčího v Třebízi, z 25. 8. a 11. 11. 1875, 3 ll		
18	lékařské vysvědčení pro V. Beneše Třebízského, kaplana v Litni, z 26. 12. 1875, 1 list		
19	jurisdikční listina pro V. Beneše, jakožto kaplana v Litni, z arcibiskupského ordinariátu v Praze z 28. 7. 1875, 2 ll		
20	jurisdikční listina pro V. Beneše, jakožto kaplana v Klecanech, z pražského arcibiskupského ordinariátu z 9. 2. 1876, 2 ll		
21	účet za výdaje při pohřbu Václava Beneše Třebízského v Mariánských Lázních, 2 ll		
22	kvitance V. Beneše Třebízského na 120 zlatých, které obdržel ze zádušní pokladny v Klecanech dne 31. 12. 1879, 1 list		
23	opis poslední vůle z 25. 5. 1884, 4 ll pozn.: uloženo ve velkém kartonu na konci fondu		
24	přípis Okresního soudu v Karlíně MUDr. Mrázkovi v záležitosti pozůstalosti Václava Beneše Třebízského ze 17. 10. 1884, 2 ll		
25	nákladní list na dopravu pozůstalosti z 23. 6. a 1. 7. 1884, 3 ll pozn.: uloženo ve velkém kartonu na konci fondu		
26	Požadavky + P. Václava Beneše Třebízského, kaplana v Klecanech, zemřelého v Mariánských Lázních, z 18. 8. 1884, 1 popsaný list		

Příloha 9.4 Ukázka z Inventárního seznamu ke skenování fondu (ukázka stran 1 a 7)

Poř. č.	Obsah a Poznámka	Kusy	Datace
202	kázání Na den jména blah. Panny Marie, rkp., 2 ll		
203	Kázání májové, rkp., 2 ll <i>KYSEVE/OKRAJE SE DROU'</i>		
204	kázání Na den sv. Klimenta, rkp., 2 ll		
205	kázání na sv. Petra a Pavla, rkp., 2 ll		
206	kázání Na den sv. apoštolů Petra a Pavla, rkp., 1 list		
207	kázání Na den sv. Petra i Pavla, rkp., 1 list		
208	kázání Na den Stětí sv. Jana Křtitele, rkp., 10 ll	1874	
209	kázání Na den povýšení sv. Kříže, rkp., 1 list (fragment)		
210	kázání Na den Andělů Strážců, rkp., 2 ll		
211	kázání Na Vše Svaté, rkp., 2 ll		
212	kázání Na dušičky 1876, rkp., 3 ll <i>KYSEVE/OKRAJE SE DROU'</i>	1876	
213	kázání Na den dušiček 1877, rkp., 2 ll	1877	
214	kázání Budňanské posvícení, rkp., 2 ll		
215	kázání na den posvěcení chrámu Páně (Posvícení), rkp., 2 ll		
216	kázání o dětech, rkp., 4 ll <i>RESTAUROVAT!</i>		
217	kázání při svěcení kříže v Letkách, rkp., 1 list <i>KYSEVE/OKRAJE SE DROU'</i>		
218	kázání o hříchu, rkp., 1 list		
219	kázání o lásce k Bohu a bližnímu, rkp., 1 list		
220	kázání Na neděli III., rkp., 1 list		
221	kázání o pokoji (II. část), rkp., 1 list <i>RESTAUROV</i>		
222	kázání o milosrdenství, rkp., 1 list		
223	kázání o smrti, rkp., 2 ll		
224	kázání Na den 10. května 1881 (původní nedokončený název Na den sňatku J. J. c. k. Výsosti), rkp., 1 list	1881	
225	kázání, rkp. v tištěném svazku Directorium Divini Officii pro Anno Christi 1883, 1 svazek, 22 popsanych listů		
226	kázání 1. 6. 1884, rkp. fragmentu posledního kázání konaného v Klecanech, 1 list	1884	
227	kázání, rkp., 1 list		
228	kázání, fragmenty 27 kázání, rkp., 34 ll		
229	kázání /promluva k dětem/, rkp., 1 list <i>KYSEVE/OKRAJE SE TRĚPI'</i>		
230	Královna Dagmar. Historický román. Díl I. Na cizím chlebě. Rkp., fragment, 7 ll, 4°		
231	Levohradecká povídka. Rkp., fragment, 2 ll, 4°		
232	místopisné poznámky o Podřipsku, Slánsku, Podlesí a Poohří, rkp., 2 ll, 4°		
233	Modlitba za vlast'. Opis cizí rukou, rkp., 2 ll přil.: obálka adresovaná Janu Podlipnému, 1 ks		
234	Na Štítném. Rkp. povídky, 18 ll, 4°		
235	Pan Martin, fotokopie rkp., 1 list		
236	Pod doškovými střechami. Rkp. fragment, 1 list, 4°		
237	Pod doškovými střechami. Fotokopie rkp., fragment, 1 list		
238	Pohřbeným Rusům u kříže. Rkp., 4 ll, 8		
239	Posloupnost rychtářů v obci Třebízi. Rkp., 1 list, 4°		

Protokol ke skenování fondu Beneš Třebízský Václav

*Při skenování se bude postupovat podle standardního způsobu digitalizace všech archiválií i předmětů zaznamenaných v tomto protokolu (u archiválií **všech stran i stran rubových** kromě stran nepopsaných).*

Protokol vyhotovil(a) a zkontroloval(a) správné pořadí materiálu ve fondu i v jednotlivých složkách: Helena Šebestová

Datum: 12. 7. 2019

Doklady vlastní

Skenovat celý oddíl; u následujících položek:

- poř. č. 19: skenovat vše (i posl. tištěné strany bez rkp. pozn.)
- poř. č. 20: již posl. tištěné strany bez rkp. pozn. neskenovat – totožné s předchozím
- poř. č. 23, 25: uloženo ve velkém kartonu
- poř. č. 31: skenovat bez obálky
- poř. č. 32: skenovat titulní část desek, přední předsádku s nálepkou a všechny popsané stránky i obsah na konci; strany pouze s červeným nadepsáním čísla stránky (bez dalšího rkp. vpisku) neskenovat

Doklady rodinné a cizí

Skenovat celý oddíl; následující položka:

- poř. č. 44: uložena ve velkém kartonu

Korespondence vlastní, přijatá

Skenovat celý oddíl; u následujících položek:

- poř. č. 104: pozor při skenování – text až do ohrnutých krajů
- poř. č. 117: u dopisů stejnou tištěnou stránku oskenovat pouze jedenkrát

Korespondence vlastní, odeslaná

Skenovat celý oddíl; u následující položky:

- poř. č. 146: skenovat vše – titulku desek, obě předsádky (zadní i přední) a vše, kde rkp. pozn.

Korespondence cizí

Skenovat celý oddíl

Rukopisy vlastní

Skenovat celý oddíl; u následujících položek:

Příloha 9.5 Příklad Protokolu ke skenování fondu

- poř. č. 225: oskenovat titulní tištěnou stranu a pak všechny strany, kde je jakýkoliv rkp. vpisek (i číselný) – cca 30 listů
- poř. č. 237: neskenovat
- poř. č. 261: skenovat i titul desek a všude, kde je rkp. nebo kresba
- poř. č. 262, 263: skenovat pouze, kde rkp. pozn.

Rukopisy cizí

Skenovat celý oddíl; u následujících položek:

- poř. č. 270: skenovat:
 - o od přední předsádky
 - o skenovat i vevázaný menší tisk „Píseň...“
 - o z většího tisku jen titulní stranu, a pak jen následující stranu s rkp. vpiskem
 - o nakonec skenovat vevázaný rukopisný celek na konci i s vloženým papírkem
- poř. č. 272: skenovat jak fyzicky je, neotáčet (začít – „Mně veselo...“)
- poř. č. 273: skenovat od předsádky, vnější desky neskenovat

Tisky

Oddíl neskenovat, případně pouze výběrově:

- poř. č. 280: skenovat pouze dvě tištěné strany s původním rukopisným vpiskem a poslední tištěný dvoulist (kde báseň Třebízského i Legera)
- poř. č. 281: uloženo ve velkém kartonu
- poř. č. 282: skenovat
- poř. č. 284: skenovat pouze titulní stranu s razítkem původního majitele
- poř. č. 289, 290, 292: skenovat

Fotografie

Skenovat celý oddíl

Varia

Skenovat celý oddíl; následující položku:

- poř. č. 312: neskenovat

Kontrola skenů provedena dne: 11. 6. 2019
Kontrolu provedl(a): HANA TRUŽOVÁ
Hana Tružová

Metodika archivního zpracování osobních fondů literární povahy s přihlédnutím k jejich následnému badatelskému využití

Veronika Boháčová, Michaela Kuthanová, Dorota Lábusová, Tomáš Pavlíček, Helena Šebestová

Památník národního písemnictví
Praha 2019